National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

National Library Bibliothèque Nationale
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

B103/c/4/s

Second class mail registration number 1280.

VABA EESTLANE

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Nr. 52 (2784) XXX aastakäik

Teisipäeval, 14. juulil 1981 — Tuesday, July 14, 1981

Üksiknumbri hind 50 centi

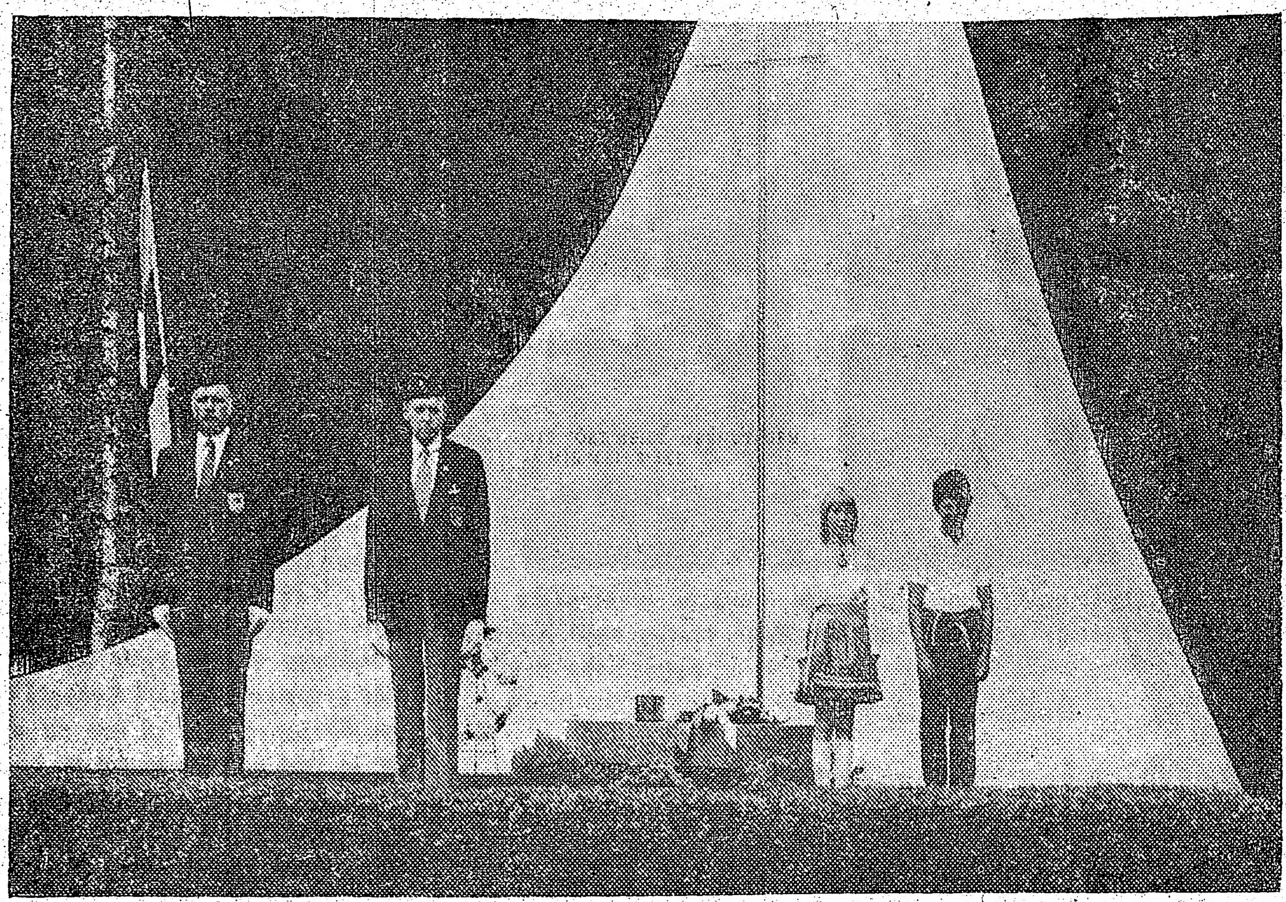

Seedrioru kontsert-aktuse üheks pühalikumaks osaks on pärgade asetamine monumendile. Pildil Toronto Eesti Võitlejate Ühingu liige Paul Kunstimees, Hamiltoni E. Võitlejate Ühingu liige Lembit Ploom, Seedrioru noored Tiia Ploom ja Toomas Laurimaa pärast pärja ja lillede asetamist. Foto: Vaba Eestlane

Peame tähelepanelikult jälgima kulgevaid sündmusi

Lembit Savi uueks Ülemaailmse Eestlaste Kesknõukogu esimeheks

Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu (ÜEKN) Täiskogu korraline peakoosolek toimus New Yorgis laupäeval, 27. juunil s.a. Üheksast liikmesriigist oli esindatud seitse, kokku 28 delegaadiga. EKN Kanadas oli täiearvulise koosseisuga kohale ilmunud.

Koosoleku avas esimees Ilmar Pleer. Ta tervitas osavõtjaid ja tutvustas uut konsulit Evald Uustalut. Leinaseisakuga mälestati G. Buschmanni ja dr. J. Kukke.

Päevakohase palvuse lausus Harald Teder. Koosoleku juhatajateks valiti Hans Lupp ja Ülo Anson ning protokollijateks Rudolf Susi ja Henno Üus. Konsul E. Uustalu andis põgusa ülevaate praegusest maailmapoliitilisest olukorrast.

Ta märkis, et imeprialistliku Vene kommunismis on tekkimas selgelt-tajutavad praod ja selle ideoloogiast on rahvamassid pettumas.

Meie peame tähelepanelikult jälgima kulgevaid sündmusi ja olema valmis ärakasutama igat sobivat võimalust meie maa ja rahva vabaduse taastamiseks. Seda sisutihedat ettekannet kommenteerisid L. Vahter, H. Teder ja H. Raudsepp.

Möödunud aasta tegevuskavas väärib paljude ürituste hulgas märkimist: Eesti Keele- ja Kooli Aasta raamkava väljatöötamine, osalemine Ülemaailmses Balti Nõukogus ja Madriidis, liikmesmaile mitmesuguse informatsiooni saatmine, esimehe esinemised Ameerika Hääle raadiosaateis okupeeritud kodumaale ja pidev koostöö E.V. esindusega.

Tegevuskavaliste küsimuste arutlemisel leiti,

et tegevus võinuks olla veelgi ulatuslikum ja tõhusam. Juhatusliikmete laialipillatus ja aineliste ressursside piiratus on selle tagasihoidlikkuse olulisteks põhjusteks.

Peeti tarvilikuks juhatusliikmete arvu suurendamist ja nende asupaikluse vajalikkust New Yorgi lähistel.

Kanada EKN tegevusaruande esitas EKN esimees Laas Leivat.

Senine esimees J. Pleer loobus elukoha muudatusest tingituna kandideerimast. Uueks esimeheks valiti New Yorgi vahetus läheduses elunev Lembit Savi. Ta on 51 a. dipl. insener, vastutusrikkal ametkohal, USA armee veteran, kes saanud haavata Korea sõjas. Lembit Savi on hulk aastaid olnud ÜEKN Täiskogus Kanada delegatsiooni liikmeks ja aktiivselt osalenud Balti Nõukogus.

Suurendatud juhatusse valti:
Juta Ristsoo ja Paul Saar (USA); Aleks Kurgvel ja Peeter Kiik (Rootsi); Harald Raudsepp (Kanada); Mäido Kari (Austraalia); Ülo Anson (Inglismaa) ja Eduard Vallaste (Saksamaa).

Peale põhikirjapäraste ülesannete tuleb uuel juhatusel eriti keskenduda: Vabadusfondi loomiseks, ajakohase Eestit tutvustava teatmeteose koostamiseks vangistatud vabadusvõitlejate abistamiseks, IV Ülemaailmsete Eesti Päevade rahvuskongressi seisukohtade kaalumiseks ja ülekõige **—erksalt jälgida maailmapoliitiliste sündmuste kulgemist**, et igat meile kasulikku sündmust rakendada teoks Eesti Vabariigi taastamise huvides.

Vana hea Inglismaa noorte rahutuste keerises

LONDON — Rahutused, mis ligi kaks nädalat tagasi algasid Inglismaal ja mida võeti, kui töötute noorte rahulolematuse demonstratsiooni, on laienenud teistesse linnadesse ja eriti London on saanud kannatada, ohustades korda ja näib esialgul lahendamatu, kuna ametivõimusid paneb imestama rahutuste otse sõjaväeline organiseeritus ja plaanipärasus.

Tuhanded mustad, valged ja aasia noored tormasid läbi mitme linnaosa Londonis, loopides bensiinipomme, pannes ärisid põlema ja võideldes tänavail politseiga. Londoni tänavad on muudetud lahinguväljadeks, kus röövlid tunglesid läbi ärikeskuste röövides ja hävitades.

Politsei teatel oli pommiatakke, röövimisi ja hävitamisi ligi kümnes Londoni linnaosas ja politsei on teinud sadu arreteerimisi,

kuid ka vigastute arv on suur mõlemal, nii meeleavaldajate kui ka politseinike poolel.

Ka tuletõrje on pidanud võitlema süüdatud tulekahjudega üle Londoni, üks neist kõrgehitusęs. Mitmel puhul on rahutuste tekitajad takistanud tuletõrjujaid nende töös, loopides neid telliskividega ja pudelitega.

Inglise valitsus on tõsiselt mures selle ootamatu rahulolematuse väljapurskega. Inglise siseminister William Whitelaw kirjutas alla korraldusele, millega keelati kõik demonstratsioonid Londoni piirkonnas järgnevaks kuuks. Ta ütles, et kui rahutused jatkuvad, siis ei kahtleks ta, sugugi mitte ka sõjaväe kasutusele võtmist. Ka on valitsusel kavas mässuakti tugevdamine ja politsei võimu suurendamine massrahutuste puhuks.

Peaminister Margaret Thatcher, kohtudes ühiskondlike juhtidega ühes Londoni linnaosas, mõistis hukka organisatsioonid, kes on tülide põhjustajad.

Ta süüdistab linnasiseseid vahekordi, rassiteravusi ja kõrget noorte töötust, mida on kasutatud rahutusi tekitavate meeleolude loomiseks.

Noorte inglaste meeleolud olevat rahutuks muutunud kuninglike pulmade ülikõrged kulud, rassivahekorrad, väga paljude mustade ja aasia rahvaste olemasolu ja eluks ajaks töötuks jäämise oht. Inglise ühiskonnas on praegu suur muudatus, mis on põhjusteks praegustele rahutustele. Ka politsei teenistusse keeldutakse värviliste võtmist, või on nende vastuvõtmise protseduur eriti aeglaseks tehtud.

Lääne India saarte elanikud olid Inglismaal 1947. aastal teretulnud, kuna nad olid valmis sellistele töödele haiglais, tööstustes, mida inglastel ei kõlvanud teha.

Nüüd on töötus suurenenud ja noored näevad, et mustad töötavad, ehkki madalapalgalistel kohtadel ning nad ei saa selle olukorraga leppida.

Kuid ka mustadel on sündinud Inglismaal oma uus sugupõlv, kes ei taha enam teha viletsamat ja madalamapalgalist tööd, ega elada viletsais kortereis. Ka nemad tahavad paremat haridust ja sellega kaasnevaid paremaid elutingimusi.

Peaminister Margaret Thatcher on lubanud kasutusele võtta karmimaid abinõusid ja rangemaid karistusi ning kiiremat kohtupidamise käiku. Kuni 17-aastaste noorte tegude eest tahetakse vastutavaks teha nende vanemaid.

Uued streigid Poolas

Lennuliini teenistujate tööseisak esimene selletaoline nõukogude riikides

VARSSAV — Vaatamata et poolakaid on hoiatatud säilitama oma rahulikkust kuni kauaoodatud partei konverents on peetud, pole poolakad saanud vastu pidada ja alustasid jälle streikimistega. Möödunud kolmapäeval toimus tunniajaline streik Balti sadamais. Teiseks järgnes poola lennuliini LOT streik, mis oli esimene nõukogude maailmariigis.

Poola lennuliini LOT teenistujad pidasid möödunud neljapäeval nelja tunni kestvusega streigi ja ähvardasid välja kuulutada üldstreigi, kui valitsus keeldub aktsepteerimast nende poolt valitud mänadzheri kohale kinnitamisest.

5000 LOT töölise streik oli esimene lennuteenistujate tööseisak nõukogude bloki riikides.

See üllatas poolakaid ja tõi segadusi siseriigi ja rahvusvahelistel liinidel, muuseas ka ühenduses N. Liidu ja Ida-Saksamaaga.

Valitsus reageeris omalt poolt nimetatud mänadzheri kinnitamisega ja ütles, et sellist protesti ei lubata lennuliinide juures praeguses komplitseeritud poliitilises ja sotsiaalses olukorras.

Solidaarsuse osakond LOT teenistujate hulgas, mis oli streigi organiseerijaks, avaldas selle järel resolutsiooni, öeldes et nad ei tunnusta brigaadikindrali Josef Kowalski nimetamist

ja jätkavad eeltöid täieliku üldstreigi välja kuulutamiseks 24. juulil, kui valitsus keeldub kinnitamast tööliste kandidaati mänadzheri kohale.

Streik lõppes kava kohaselt keskpäeval, kui umbes 1500 reisijat ja LOT personal laulis koos Poola hümni Okecie Internatsionaalsel lennuväljal. Selles nähti publiku toetust ametiühingu streigile, mis oli esimene selletaoline nõukogude bloki riikides. Streigi puhul oli Okecie lennuväli dekoreeritud punase ja valge Poola liipuga ja plakatidega, mis selgitasid streigi põhjust.

Uus töölisrahutuste laine on tõstnud poliitilise temperatuuri enne Poola kommunistliku Partei Kongressi, mis toimub käesoleval nädalal.

Ka bussijuhid streikisid Byydgoszeci linnas kaks tundi.

N. Liidu ja Süüria ühised sõjalised manöövrid

WASHINGTON — Nõukogude Liidu mereväeüksused tegid dessandi möödunud nädalal Süüria rannikule, kui osalised Süüria ja N. Liidu ühiseil sõjalistel manöövreil. USA sõjalistes ringkondades öeldi, et manöövrid näitavad venelaste võimet sõjalisteks ujuvveokitega operatsiooniks.

Osa N. Liidu mereväeosi läksid maale möödunud teisipäeval Süüria rannikul. See on siiski väiksem N. Liidu ja Süüria sõjaline manööver, kuid see on esmakordne N. Liidu sõjaline operatsioon väljaspool N. Liidu piire, kuna senised sekkumised teistesse riikidesse on toimunud peamiselt sõjaliste nõuandjate abil.

N. Liidu laevastiku suurenemine möödunud kümne aasta jooksul on äratanud lõpuks ka USA, kus on alustatud laevastiku juurdekasvu viimist 600-le laevale selle aastakümne (1990) lõpuks.

N. Liidu võime laevadelt maabumisoperatsioonide tegemiseks on suureks üllatuseks ameeriklastele, kes seda on oma sõjatehnikas kasutanud ja peavad nüüd venelaste samale pinnale jõudmist ohuks USA sõjalistele jõududele.

Seoses ühiste manöövritega ütles Pentagoni esindaja Harry Catto möödunud reedel, et N. Liit on nüüd võimeline sellisteks operatsioonideks, milleks ta polnud varem.

Manöövreist võttis osa 44 N. Liidu sõjalaeva, neist 18 võitluslaevad. N. Liidu laevadelt tehti dessante, aga ei ole teada kui suur oli arvuliselt osavõtjate arv. N. Liidul on viis mereväerügementi kokku 12.000 mehega, mida võidakse kasutada mere-dessantoperatsioonideks. Neist on üks rügement Mustal merel. N. Liidu mereväe dessantüksusi kirjeldatakse kui väikseid eliitüksusi, hästitreenitud kõrgekvaliteediga ohvitseride juhatusel.

Süüria on kirjutanud alla sõpruslepingule N. Liiduga ja siiani on kuni 3000 N. Liidu ja Ida-Euroopa tehnilist nõuandjat Süürias.

Damaskus on Moskva peamine liitlane Vahemere piirkonnas ja N. Liidul on mereväebaas Süüria sadamalinnas Latakias.

Salaluure andmeist on teada, et manöövrid olid paigutatud sellele ajale, kui N. Liidu toetus Süüria-Iisraeli vahelisele konfliktile raketipatareide pärast Liibanonis. Iisrael on jälle kahel korral käinud oma lennukitega Liibanoni pommitamas, tekitades arvukalt inimohvreid.

Uus kardinal Poolas

VARSSAV — Hiljuti surnud Poola kardinali Stefan Wyzynski asemele nimetati paavst Johannes Paul II poolt piiskop Josef Glemp, kelle nimetamist tervitatakse Poola juhtkonnas.

Pensioneeritud kindral surmati Afganistanis

NEW DELHI — Ametlik Afganistani raadio teatas, et valitsusvastased geriljad on surmanud pensioneeritud kindral-leitnant Fateh Mohhammedi Kabulis. Uudistes süüdistati ameeriklaste CIA-d, imperialiste ja sionistlikke jõudusid. Pensioneeritud kindral oli alaline liige Rahvusliku Isamaa Frondi nimelises organisatsioonis, mis organiseeriti alles möödunud kuul kommunistliku presidendi Babrak Karmali poliitilise aluse tugevdamiseks.

Viies surnuks nälgija Põhja-Iirimaal

BELFAST — Põhja-Iirimaal suri kahe kuu jooksul viies näljastreigi pidaja 30-aastane McDonnell, kes oli 61 päeva olnud ilma toiduta. Näljastreik poliitilise vangi staatuse saamiseks jätkub ja tulevikus on tõenäoliselt veel palju rohkem enese surnuks näljutajaid. Praegu on 7 meest Belfasti läheduses paastumas ja arvatakse, et nad võtavad McDonnelli koha. IRA poliitilise frondi tegelane ütles, et 100 IRA 600-st terroristist on vabatahtlikult valmis surnute asemele tulema. Kuigi paljud maailmas peavad surnuks näljutajaid kangelasteks, ütles äsja surnud Joe McDonnelli vend, et ta ei mõtle vennast kui mingist kangelasest, kuid tunneb uhkust, et ta on sellise mehe vend.

Mehhiko õlimüük langes poole võrra

MEXICO CITY — Mehhiko õlimüük on langenud poole võrra, pärast seda kui Mehhiko lisas oma õlihinnale $2.00 vaadilt. See põhjustas õliproduktsiooni vähenemise 700.00 vaadi võrra päevas. Mehhiko õlieksport on olnud umbes 1,5 miljonit vaati päevas. Majanduse spetsialistid usuvad, et riik peab otsima suuri laenusid oma majanduse stabiliseerimiseks kuna sissetulekute vähenemise tõttu jääb majanduslik juurdekasv negatiivseks.

Postiteenistujate streik kestab

TORONTO — Kuigi nädal tagasi tekkis postistreigis väike lootus, kui postiteenistujate ametiühingu president Parrot avaldas soovi katkenud läbirääkimiste jätkamiseks, kustus see säde möödunud nädala jooksul. Sellevastu ilmnes, et see manööver oli vajalik, et hoida parlamendis esile võtmast postiteenistujate streigi lõpetamist seadusandlikul teel, kuna möödunud reedel pidi parlament minema suvepuhkusele.

Selle kavala sammu tegid asjatuks konservatiivid, kes keeldusid parlamendi suvepuhkusele saatmisega enne, kui postistreik on lõppenud. Kuidas nüüd edasi hakatakse asju korraldama, selle üle pole veel selgust.

Postistreik on tekitanud kaose Kanada ärimaailmas ja eriti kannatavad ajalehed ning teised väiksemad väljaanded, mis saadetakse tellijaini posti teel. Vahepeal on tekkinud postiteenistuslikke eraettevõtteid ja isegi riiklikud asutused on neid kasutanud.

Keeldumine läbirääkimiste jätkamiseks on tekitanud üldise arvamuse, et postiteenistujate ametiühing ei ole üldse huvitatud nii palju oma lepingu sõlmimisest, kui just Kanada valitsuse kitsikusse ajamisest.

See vahekord on aastate jooksul üha teravnenud ja sõjakate postiteenistujate juhtide eestvõttel viidud veelgi teravamaks, kuigi loodeti, et riigiettevõtteks muutmisega see väheneks.

Ametiühingu üheks nõudeks oli, et uue riigiettevõtte presidendiks määratud Warren võtaks osa läbirääkimistest. Viimane aga ise keeldus, kuna tahab uuele töökohale minna „puhaste paberitega", kus vanad vahekorrad poleks juba ette mõõduandvad.

Bani-Sadri vend arreteeritud

TEHERAN — Vallandatud Iraani presidendi vend ja kaks tema abilist arreteeriti koos 98 vasakpoolsega, 9 valitsusevastast on jälle hukatud. Türgi ajalehes on avaldatud Bani-Sadri üleskutse oma kaasmaalastele vastupanemaks despootsusele. Ta andis lubaduse, et ta tuleb jälle tagasi. Bani-Sadri helilindistatud läkitus on liikunud ringi separatistlike kurdide hulgas, kelle hulgas ka Bani-Sadri ise olevat peidus.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VALJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Toronto
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $38.—, poolaastas $21.— ja veerandaastas $11.—, kiripostiga aastas $61.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $17.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $42.—, poolaastas $23.— ja veerandaastas $12.—. Kiripostiga USA-s: aastas $67.—, poolaastas $35.50 ja veerandaastas $18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $76.—, poolaastas $38.— ja veerandaastas $20.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 50 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto Ont. M6J 2H2

Praegu toimuvad viimased harjutused ja ettevalmistused eelolevate II Killamängude igakülgseks õnnestumiseks. Pildil moment eelmisest pidustusest, kus iga maakond oma tõrvikuga süütab ühist lõkketuld.
Foto: Vaba Eestlane

Kommentaar

Austraalia peaminister Malcolm Fraser on olnud Põhja-Ameerikas ja kohanud siinseid riigipäid. Ta on avaldanud selgeid seisukohti Nõukogude Liiduga suhtlemises ja nõuab kindlat hoiakut venelastega vahekordade loomisel.

Malcolm Frazer ütles New Yorgis peetud intervjuul, et nüüd kui detentepoliitika on „laiali valgunud", peab läänemaailmal olema kindel hoiak N. Liidu vastu ja selle kõrval parandama oma suhteid vähemarenenud rahvastega.

Ta hoiatas otseselt ASEAN grupi rahvaid, et Austraaliale ei meeldi nende poliitika, tunnustades Kambodza tagandatud Pol Poti rezhiimi Liitunud Rahvaste Organisatsioonis ja ütles, et Austraalia jääb eemale selle tunnustamisest ka tulevikus peetavail hääletamistel.

Ta puudutas veel Kesk-Aasia küsimusi ja hindas Egiptuse presidendi Anwar Sadati poliitikat, nimetades teda üheks suureks rahvusliikuks juhiks käesoleval ajastul.

Malcolm Fraser kiitis Ühendriikide presidendi Ronald Reagani välispoliitikat, öeldes et see on tähtis, et USA seisaks kindel N. Liidu vastu ja praegu oleks maailmale suurimaks ohuks nõrk ja kõhklev USA. Kuid kindel hoiak N. Liidu vastu peaks olema seotud hoolitseva hoiakuga kolmanda maailma murede vastu, mistõttu avaldas lootust, et eelolev konverents Ottawas suudaks viimaste probleeme käsitleda.

Malcolm Fraser on olnud sageli Austraalia eestlastega kontaktis ja tunneb nende kaudu nõukogude poliitikat teiste rahvaste maha surumisel. See on üks konkreetsemaid juhtumeid, mis näitab eestlaste välisvõitlusliku töö tagajärjekust ja vajadust selletaoliste kontaktide sõlmimiseks asukohamaade riigipeade ning valitsusliikmetega.

Viimati korraldas peaminister Malcolm Fraser koos oma abikaasaga vastuvõtu etniliste gruppide juhtidele Sydneys, millest ka Sydney Eesti Seltsi esimees Tiiu Kroll. Sümmul oma abikaasaga osa võttis. Peaminister tervitas uksel külalisi käitpidi ja sellejärel siirduti vestlema.

Vastuvõtul viibisid mitmed ministrid ja valitsuse asutuste kõrgemad ametnikud. Eestlased kasutasid juhust valitsusliikmete tähelepanu juhtimiseks Venemaa vangilaagris surnud Jüri Kuke saatusele ja selgitasid Austraalia eesti rahvusgrupi probleeme. Lubati abi immigratsiooniküsimuste puhul ja toetust etnilistele koolidele.

Peaministri abikaasaga juteldes selgus, et Tamie Fraser on balti päritoluga, tema vanaisa olevat lätlane.

Oma sõnavõtus peaminister Malcolm Fraser meenutas suuri edusamme, mis mitmekultuurilisus on Austraalias saavutanud, võrreldes varasema olukorraga, kus vaid anglo-sakslasi eelistati. Nüüd hinnatakse seda suurt panust, mis immigrandid on Austraalia arendamisele andnud kõigi elu rikastamiseks. Austraalia on maailmas esikohal oma suhtumises kultuurilistesse erinevustesse, mis on vajalik, kui arvestada siinse ühiskonna iseloomu. See suhtumine on siinset ühiskonda tugevdanud. Koos tuleb taotleda ka selle säilitamist.

Sellelt pinnalt tuleb mõista ka Austraalia peaministri arusaamisi N. Liiduga suhtlemisel: ta mõistab N. Liitu ja selle eesmärkidele püüdlemisi, milleks on maailma valitsemine.

Unustatud Lõuna-Vietnam

Meie teame väga vähe Lõuna-Vietnamist pärast seda kui seal Ühendriikide toetusel võimul olnud demokraatlik süsteem kokku varises ja ameeriklased Põhja-Vietnamist pealetungivate kommunistide survel välja tõmbusid. Isegi Ühendriikide liberaal-radikaalsed ringkonnad, kes Vietnami sõja ajal vilkalt hoolitsesid Ühendriikide valitsuse ründamise eest Vietnami sõtta sekkumise pärast, on jäänud nüüd tummaks ja vaikivad. Nad on oma ülesande sooritanud kuna nad on tõhusalt kaasa aidanud ühe vaba rahva kommunistide orjaikkesse toimetamisel.

Kuid Lõuna-Vietnamist on siiski pääsenud mõningal määral informatsiooni vabasse maailma. Seda on saabunud mereteed kaudu saabuvatelt põgenikelt, paljudest vaevadest ja vintsutustest läbikäinud „paadirahvalt", seda on tulnud mõnelt juhuslikult Lõuna-Vietnamisse pääsenud lääne ajakirjanikult ja diplomaadilt ning seda on tulnud muudest allikatest. Need andmed ja see informatsioon, mis sel teel on tükk-tüki kaupa kogutud ja üheks iseloomustavaks tervikuks kokku liidetud, on masendav: Lõuna-Vietnam on painutatud jäägitult totaalse punase terrorimeelevalla alla ning isegi need lõuna-vietnamlased, kes ootasid põhjast sissetungivatelt kommunistidelt uut õnnistavat süsteemi ja õiglast riigikorda, on täielikult pettunud.

Nagu kõikjal mujal maailmas, nii leidus ka Saigonis ja teistes Lõuna-Vietnami linnades nõndanimetatud „progressiivseid intellektuaale", kes olid kindlas veendumuses, et uus kommunistlik vietnami rezhiim toob kaasa täieliku demokraatia ja vabastab Vietnami võõrastest mõjudest. Nad uskusid, et uus valitsus hakkab tegutsema rahva huvisid silmas pidades ja austab oma lubadust ükrikute erigruppide vahel lepituse ja koostöö taotlemiseks ning ei suru kommunistlikku rezhiimi peale hirmu ja terrori külvamisega.

Nende idealistide pettumused olid suured. Kommunistide sissetulekul vangistati sajad tuhanded inimesed, kelledest paljud olid olnud isegi Thieu rezhiimi vastased. Tänapäeva Vietnamist on kujunenud maa, kus ei ole kindlaid seadusi, vaid kus hirmu ja armu jagatakse vallutajate käskude ja korralduste põhjal. Inimesi vangistatakse seal ilma süüdistusi esitamata ja ilma kohtuotsuseta. Keegi ei tea praegu Lõuna-Vietnami poliitiliste vangide enam-vähem täpset arvu, kindlast arvust rääkimata. Kellelgi pole ka aimu kui palju inimesi on kommunistide vanglates surnud. Ühendriikide välisministeeriumis arvatakse, et poliitiliste vangide arv on 150.000 kuni 200.000 kuid „paadirahva" andmetel on see arv tunduvalt suurem ja ulatub ligemale 1 miljonimi. Vangid elavad ebainimlikes tingimustes ja kui poliitiliste vangide vanglaid vahete-vahel reklaamimiseks läänemaailma reporteritele on näidatud, siis on suur osa vange ülekoormatud vanglatest ära viidud ning okastraataiad vanglate ümbert kõrvaldatud — lühidalt vanglatest on tehtud Potjomkini külad.

Põhja-Vietnami kommunistlikud võimumehed teevad kõik N. Liidu ja selle juhtkonna jumaldamiseks ja ülistamiseks ning pärast Lõuna-Vietnami vallutamist rakendati see „kultuur" kiiresti ka Lõuna-Vietnamis. Brezhnevi ja teiste vene kommunistlike suurvürstide pildid ilustavad avalikke väljakuid ja ehitusi ning sellest alandavast kummardamisest Kremli poole võib järeldada, et Põhja-Vietnami kommunistid on suured tänuvõlglased venelastele, kes varustasid neid sõja ajal kõige vajalikuga ning aitasid neil Moskva võimupiiride laiendamiseks sõda võita.

Millistel kaalutlustel ja millistel eesmärkidel vallutati Lõuna-Vietnam, see selgub Põhja-Vietnami agressiivsetest sammudest viimaste aastate kestel. N. Liidu abi ja toetusega on okupeeritud Laos ja Kambodzha ja atakeeritud Taid, kuna Moskva ise on pidanud vajalikuks oma okupatsiooniarmee saatmist Afganistani. Seda kõike on tehtud vabastamise, päästmise ja võõraste mõjude vastu võitlemise eesmärgil, kuid päästmise ja vabastamise asemel on toodud allaheidetud rahvastele kaela kommunistlik orjaike ning samal ajal kui räägitakse võõraste mõjude kaotamisest peavad allaheidetud rahvad kommunistliku korra ülistamiseks korraldatud paraadide ja meeleavalduste ajal seljas kandma Kremli „pühakute" pilte.

Kõigi nende vallutuste ja orjastamisretkete ajal on läänemaailma avalik arvamine ja poliitiline eliit jäänud võrdlemisi vaikseks. Hanavaikus valitseb ka nende radikaalsete maailmaparandajate ridades, kes kihutasid Vietnami sõja ajal üles Ühendriikide ülikoolinoored, korraldasid veriseid demonstratsioone ja õõnestasid sellega ameerika rahva sõjapingutusi, mis lõpuks tõid kaasa ameeriklaste lahkumise Vietnamist. Paiguti näib, et läänemaailm on kaotanud täielikult sündmuste kaine hindamisvõime ja südametunnistuse ja elab ainult võltsideede ja unistuste maailmas, mida Moskvast oma agentide kaudu osavalt läände lanseeritakse ja eriti siinset noorust mõjutatakse.

Vabaduse ja demokraatia eest ollakse valmis võitlema Filipiinidel, Lõuna-Koreas, Tshiilis ja Lõuna-Aafrikas, kuid kommunistide kontrolli all olevate maade rahvaste olukordadest minnakse vaikse õlgadekehitamisega mööda. Või tabab naela pea pihta see Lõuna-Vietnami pettunud kommunist, kes oli viibinud 15 aastat vanglas prantsuse rezhiimi ajal, kaheksa aastat Lõuna-Vietnamis Diemi rezhiimi ajal ja istub praegu vanglas kommunistliku rezhiimi ajal kui ta ühele läänerriikide ajakirjanikule tunnistas: „Kui keegi tahab kommunismist õieti aru saada, siis peab ta elama kommunistliku rezhiimi all."

K. A.

„Vaba Eestlane" — vabade eestlaste ajaleht!

Kommunismi tulevik Poola õlgadel

Poola koos kommunistliku maailmaga seisab põhilise valiku ees.

„The Buffalo News" avaldas oma 21. juuni numbris pikema Stanfordi ülikooli Hoover Instituudi ja Kalifornia ülikooli poliitiliste teaduste professori Robert Wessoni kirjutise „Communism's Future Rests on Polish Shoulders" (Kommunismi tulevik tugineb Poola õlgadel). Prof. Wesson kirjutab:

Mitte ükski kommunistlik riik pole kunagi kogenud sellist nagu avalik dissidentsus ja väljakutse, mis on piinanud Poolat juba möödunud aasta augustist alates, ja et see võib kujuneda ülitähtsaks pöördepunktiks N. Liidu blokis ja maailma kommunistlikus liikumises.

Tulemus on veel teadmata. Et Poola töölised võivad edukalt kaitsta ja laiendada oma õigusi, see muudab Poola tõelíseks pluralistlikuks riigiks; või on N. Liit sunnitud jõuga alla suruma selle mässulisuse, alandades Poola šamasuguseks satelliidiks nagu Tshehhoslovakkia.

Kumbki neist tulemusist põhjustaks põhilisi muudatusi kommunistlikus maailmas.

Poola töölised on juba purustanud müüdi kommunistliku riigi kõikvõimsusest oma rahva üle ja kõigutamatusest organiseeritava opositsiooni puhul, näidates, et ainult need massid võivad olla õnnetud, kes on apaatsed ja võimetud mingiks aktsiooniks.

Kommunistlik kokkukuulumisjõud ja distsipliin põhineb sel müüdil ja dogmal, et kommunistliku süsteemi võit on ettemääratud ja jääb alati püsima.

Poola demonstratsioon näitab kommunistliku partei võimetust ja nõrkust ning muudab mõtte tuks need poliitilised ideed palju rohkem, kui ükski eelmine juhtum on teinud.

Kui Poola autoriteedid on sunnitud iseseisvate tööliste liikumise seaduslikkust tunnistama, kes on saanud toetust vabast kirikust ja võibolla vabadelt talupoegadelt, nad võivad vaevalt oma elu jätkata monoliitse leninismi doktriini alusel ning Poola oleks efektiivselt lakanud olemast kommunistlik riik.

Kui Poola on selliselt pooleldi vabastatud N. Liidu hegemoonia alt, siis ka teiste Ida-Euroopa riikide valitsejad ja N. Liit ise ei saa enam takistada vabaduse tuule pääsemist nende riikide entusiastlike jõudude poolt esile toodavaiks muudatusteks.

Poola on näide rahvuslikust enese maksamapanekust piirkonnas, kus rahvuslikud tunded on alati olnud olemas, aga alati olnud enamuses alla surutud.

Kui poolakad võiksid olla vabad ja võivad trotsida suurt nõukogude venda, kes on neile palju rohkem haukunud, kui Tshehhoslovakkia vastu 1968, ilma et oleks hammustanud, miks peaksid siis mitte ka ungarlased, tshehhid, leedulased, isegi ukrainlased ja teised N. Liidu poolt alla surutud rahvad tegema samuti? Rahvuslik rahulolematus oli juba olemas, see võib muutuda kontrollimatuks.

Niiviisi tõeline poola proletaarne marksistlik osa on kaugelt efektiivsemalt organiseeritud Solidaarsuse poolt, kui kunagi enne kommunistliku partei raames. See võib õhutada töölisi kõikjal Ida-Euroopas.

Nad on näinud viimaseil aastail mitmeid märke partei eestkostmise väsimisest. Nüüd nad teavad, et seda on võimalik oma õlult raputada.

Kokkuvõttes, kui poolakail õnnestuks oma tahe läbi viia, nad võivad tasandada teed jõududele, mis õõnestavad kommunistliku süsteemi pseudo-monoliitsust ja võiksid kahtlemata areneda palju kiiremini militaarsest-revolutsionäärsest, enam-vähem totaalsest süsteemist rohkem lõtvunud ja tavaliseks riigiks.

Kui aga N. Liit siiski lämmataks selle iseseisvumise liikumise, tulemused võiksid olla hoopis vastupidised ja palju ohtlikumad.

N. Liidu interventsioon, eriti kui on kaasas verevalamine, võiks lõpetada mõtted enese maksmapanekuks paljudeks aastateks.

Aga see oleks avalik akt Vene imperialismist ja selle uuesti maksmapanekust domineerimaks Poola üle nagu see oli tsaari impeeriumi ajal.

Selle sammuga võiks kunagine Lenini idealistlik kommunism muutuda rahvuslikuks bolshevismiks, annaks tugevamale õiguse julma jõuga valitsemiseks. N. Liidu blokk muutuks lihtsalt suureks paljurahvustega impeeriumiks, mida venelased on otsustanud valitseda ja oma hirmu all hoida relvade jõuga ajal, mil teised impeeriumid lagunevad.

Väljaarvatud tragöödia, mis sel oleks 200 miljonile allasurutule, see oleks ka tõsiseks ohuks maailmale.

Impeerium oleks õõnes ja rabe despootsus, võimatu efektiivselt valitsema ja kartlik igasuguste kontsessioonide vastu.

See näitaks paratamatult purunemise märke ja Vene valitsejad võiksid siis ootuskohaselt alata sõda võõraste ässitajate vastu nendele omase ainsa aktsiooniga — sõjalise jõuga. Tuumarelvade varustuslaod, mis valmistatud pärast 1945. aastat, võiksid põhjustada ilmutusraamatusliku hävingu päeva.

Kõigil neil aspektidel võib olla mitmesuguseid variatsioone neile põhilistele arenguvõimalustele või võimalikult veel teisi, nagu Poola valitsuse samm oma dissidentide vägivallaga alla surumiseks.

Aga Poola, koos muu kommunistliku maailmaga, võiks varem või hiljem seista põhilise ja saatusliku valiku ees.

Kommunistlikku riiki võib kohandada pragmaatiliselt ja painutada jõuga muudatusteks või valitsev eliit võib panna uuendustele vastu jõuga vägivallaga.

Varem on N. Liit ja tema liitlased nõudnud kooskõlastatud töötasu iga hinna eest, aga praegused sündmused Poolas annavad mõnel määral lootust paindlikumaks lähenduseks kui N. Liit seda lubab. Valik võib olla rohkem rahuliku arengu, rohkem distsiplineeritud maailma suunas, kui et komistada edasi ultimatiivse hävingu suunas.

Tegevusest Lundi soome-ugri instituudis

Soome-ugri instituudis Lundis toimus eesti keele liinil elav õppetegevus. Eesti keeles sooritasid 20-punktilise eksami Heino Rohtla, Ivi Soomägi ja Ann Tolly, 40-punktilise Kaija Niitepõld ja Susanna Tomson. 60-punktilise eksami sooritas Silvia Toomar, kelle seminaritöö pealkirjaks on „Sõnade see ja üks kasutamine koos nimisõnadega eesti ajalehtedes, eriti artikli funktsioonis". Instituudi ajakirjas ilmus uustrükina prof. J. Mägiste artikkel uues numbris V. Ojbopuu nekroloog eelmisele teadlasele ja artikkel „Võrdlusjooni tendentsidest soome, rootsi ja eesti raamatutarul", Salme Tammeri artikkel „Laste sõnavara probleemidest" ja Aarand Roosi arvustus J. Tuldava (A. Hamani) „Rootsi keele grammatikale". Ka Eesti Üliõpilaskonna ajakirjas „Silmapiir" on avaldatud Enn Mere juhtkiri ja A. Roosi artiklid „Soome sild" ja „Eesti keel peab vastu — mõtteid õpivõimalustest ja -vajadusest".

LUGEJA KIRJUTAB

ESTO-84 Torontos

Ülemaailmsed Eesti Päevad teenivad kahte ülesannet: esimeseks eestluse säilitamist ja teiseks vabadusvõitlust ja Eesti õigust vabadusele rõhutamist.

Esimeses osas on senised ESTO-d oma ülesannet täitnud suurepäraselt ja järgmine kujuneks Torontos oma põhiprogrammilt samaks, 1972. aasta kogemused kindlustavad sujuvamat läbiviimist ja mõnedki pensioniikka jõudnud saavad täisajaliselt ettevalmistusist osa võtta.

Teise osa suhtes tuleks ette võtta põhilisi muudatusi juhtmõtte — ühendus on jõud — alusel. Vabadusrongkäik peab viidama lääne avalikkuse ette nagu see toimus Stokholmis, mitte Toronto linnavalitsuse platsil või Baltimore sadamas mõne juhusliku turisti pildistamiseks laupäeva hommikul. Vabadusrongkäik toimugu nädala keskel Ottawas, kus on välisriikide saatkonnad ja välisajakirjandus. Kuigi me eestlased ei jõua sinna massiliselt koguneda, saame seal siiski esineda ülemaailmselt oma lippudega. Ja miks ei kutsu me kaasa teisi vabadust nõudvaid rahvaid ja ühendatult hea organiseerimise juures saame koondada sinna suuremaid hulki. Ukrainlaste algatus „vabast olümpiaadist" peaks olema tõenduseks, et ühendatud üritus on läbiviidav. Kaheja-poole-aastane ettevalmistus tagaks selle demonstratsiooni õnnestumise.

Ajaliselt peaks ESTO toimuma juba 1983, kuna poliitilised sündmused võivad teha pöörde kiiremale arengule, mida võib järeldada president Reagani välispoliitilisest suunast.

Tagaplaanil olija

VALVEARST NÄDALALÕPUL

18. ja 19. juulil
dr. R. Pahapill, tel. 921-7777

25. ja 26. juulil
dr. T. Sauks, tel. 461-0912

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Balti ajaloo-konverents Marburgis

Marburgis, Saksamaal, toimub 1.—3. oktoobril teine Marburgi sümpoosion Marburgi ülikooli, Herder Instituudi, Balti Ajaloo Komisjoni ja AABS'i ühisüritusena. Sümpoosioni teemaks on „Vilno, Tartu ja Riia ülikoolide osa Balti alal ja Ida Euroopas 1579—1979".

Sümpoosioni esialgses kavas on ette nähtud kaks eestipoolset ettekannet USA-st. Dr. Toivo Raun kõneleb teemal „Tartu ülikool Eesti ühiskonnas ja kultuuris 1860—1914". Dr. Elmar Järvesoo loengu teemaks on „Tartu ülikooli ja Riia Polütehnilise Instituudi osa ratsionaalse põllumajanduse rakendamisel Balti provintsides ja Venemaal".

Tartu ülikool on keskseks teemaks veel mitmes teises loengus kolmepäevase sümpoosioni kestel. Nii on ette nähtud loeng „Tartu — rootsi ülikool" dr. Georg von Rauchilt, dr. Norbert Angermann esitab loengu teemal „Tartu ülikool ja Vene ajalugu" ja dr. Michael Garleff esitab ettekande „Tartu ülikool 19. sajandil". Tartu ülikool leiab käsitlemist ka veel mõnes teises ettekandes, nagu dr. Hubertus Neuschäffer'i loengus „Balti provintsid ilma ülikoolita aastatel 1721—1802". Peale eelpool nimetatud loengute on sümpoosioni kavas mitmed ettekanded Vilno ja Riia ülikoolide kohta.

VES

Norman Reintamm - noor silmapaistev eesti muusikamees

Hamiltoni ajalehtedes ning muusika ringkondades kerkib ikka ja jälle esile ühe noore eesti muusikamehe nimi: Norman Reintamm.

Norman Reintamm, sündinud Hamiltonis, on saanud oma alg- ja keskhariduse kohalikes koolides. Siirdus siis McMasteri ülikooli muusikateaduskonda, mille dirigentide klassi ta lõpetas käesoleval kevadel. On varemalt veetnud aasta Vancouveris, kus ta õppis Vancouveri sümfooniaorkestrijuhtide taktikepi all. On olnud aastaid organistiks Hamiltoni kirikutes ning mängib lisaks ka viiulit ja trompetit.

Norman Reintamm esines esmakordselt eestlastele k.a. märtsis, võttes osa Hamiltoni koguduse kontsert-jumalateenistusest. Samuti on ta mitmel juhul asendanud Hamiltoni eesti koguduse alalist organisti.

Klassikaline muusika ja sümfooniakontserdid on nooremale muusikamehele kõige südamelähedasemad. Teda valiti aasta tagasi McMasteri ülikooli muusikateaduskonna orkesti abijuhiks ning ta on olnud sama kaua Hamiltoni „Little Symphony" orkestri juhiks. Selle orkestriga, kus koosseis koosneb 50 muusikust, nendest pooled elukutselised, esines Norman Reintamm Hamiltoni Kuningliku Botaanikaaia aulas möödunud teisipäeval. Kavas olid klassikalised helitööd. Kontsert kulges sujuvalt, eriti hästi esitati Mendelsohni „Jaaniöö unelma" uvertüür, millega noor dirigent jättis endast mõjuva mulje. Saalitäie publiku hulgas oli ka koguke eestlasi.

Norman Reintamm dirigeerib suvekuudel kolmel juhul „Little Symphony't" Hamiltonis ning jätkab siis õpinguid, arvatavasti Euroopas.

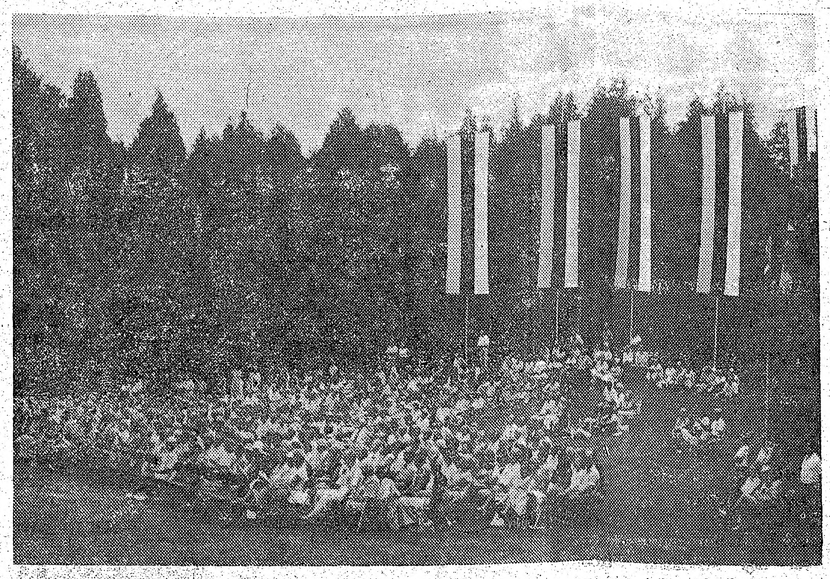

Seedrioru Suvilhari '81 pidustuse üheks osaks on kontsert-aktus, mitmesuguse sõnalise ja muusikalise kavaga. Pildil vaade osavõtjaile. Foto: Vaba Eestlane

T. E. Segakoor valmistub laulumatkaks

Alfred Kelder segakoori uuesk esimeheks

Neljapäeval, 2. juulil toimus Eesti Majas T. E. Segakoori lauluharjutus sellele järgneva peakoosolekuga. Koos oli kogu koori liikmeskond. Koosoleku avas abiesimees V. Sibul, teatades koorile, et senine esimees V. Rein on andnud sisse lahkumispalve ja tänasel koosolekul tuleb valida koorile uus esimees.

Koosoleku juhatajaks valiti A. Kelder, kes nimetatud küsimuse lahendamiseks palus esitada kandidaate koori esimehe kohale. Koosoleku poolt esitati Alfred Kelder, kes ka üksmeelselt koori töö juhtijaks valiti.

Teiseks päevakorrapunktiks oli muudatuse tegemine koori põhikirjas lauljate vormiriietuse osas, mis ettepandud kujul vastu võeti ja võimaldab naislauljail oma ametlikku vormiriietust mitmekülgsemaks muuta.

Uus esimees A. Kelder andis koorile möödunud neljapäeval informatsiooni T. E. Segakoori laulumatkast 15. Lääneranniku Eesti Päevadele,

mis on juba lähedal ning mis teeb vajalikuks detailsema ülevaate andmise eesolevast aktiivsest tegevusnädalast.

A. Kelder alustas ilmastikuga, mis tingib ka riietuse. Saadud informatsiooni kohaselt on Seattles juulikuu keskmine temperatuur 64 kraadi F, mis tähendab, et on vaja ka soojemat riietust. Koorilauljate ametlikuks riietuseks on valge pluus ja must seelik, milliselt esinetakse kahes kirikus, neist Vancouveris juba pühapäeval, 26. juulil. Seal lauldakse kolm laulu ja siis jätkub sõit bussidega Seattlesse, kus on ees majutamine, **registreerimine ja samal õhtul tutvusmisõhtu vanade sõpradega kohtumiseks ja uute leidmiseks.** Peomeeleolu loomiseks esitatakse taustamuusikat.

Juba järgmisel päeval algavad laulukooride harjutused, kus on kavas aktuse- ja kirikulaulud,

kuna pärast harjutust ongi päevade avaaktus, mille avab EOLL esimees H. Moks ja kus üheks külaliseks on Washingtoni osariigi senaator M. Jackson.

Teisipäeval, 28. juulil on pealelõunat vaimulik kontsert ülikooli läheduses. Seal tuleb lääneranniku ühendatud segakooride kõrval laulda omaette ka T. E. Segakooril paar laulu.

Kolmapäeval, 29. juulil on laulupeo proov ja kell 4 p.l. algab laulupidu, kuhu oodatakse kuni 200 lauljat, kuna kõik koorid ja juhid on lubanud sündmusest osa võtta.

Torontost sõidab segakoor 68 liikmega Uno Kooki juhatusel, moodustades sellega vägagi olulise osa lauljaist.

Kontserdil on rakendatud ka rahvatantsijad ja võimlejate esindajad Seattlest ning Vancouverist.

Sellega on lauljate osa täidetud. Neljapäeva õhtul on ball, kuid torontolastest esineb seal ainult sopran Tamara Norheim koos bariton Matti Riivaldiga Los Angelesist. Reedel hakkavad pidustused lõppema. Toimub rahvapidu Kiani Lodge'is, kuhu sõidetakse laevaga.

Siis ongi pidu lõppenud ja laupäeval, 1. augustil sõidetakse Vancouverisse tagasi ning hilisõhtul lahkuvad lennukiga need, kes oma sõidu olid kavandanud nädalapikkuseks.

A. Kelder andis oma ülevaates pildi ees olevast pidustuse nädalast, kus T. E. Segakooril on oluline osa täita, viies kaasa laulu kõrval ka Toronto eestlaste tervitused. Kooriga sõidab kaasa ka huvilisi, tõstes üldarvu 80-le.

Dr. phil. Endel Aruja 70-aastane

On mehi kelledest seitse aastakümmet on möödunud nõnda, nagu oleks ta ainult nende päid silitanud ja dekoratsiooniks pistnud juustesse pisut hõbedat. Üks neist meestest on Endel Aruja. Alaliselt tegev ja nooruslikult naeratlev säde silmis.

Endel Aruja sündis 5. juulil 1911. a. Kuigatsi vallas Valgamaal. Lõpetas Tartu Poeglaste Reaalgümnaasiumi 1930. a. ja immatrikuleerus samal aastal Tartu Ülikooli matemaatika - loodusteaduskonda. Lõpetas ülikooli koos Didaktilis-Metoodilise seminariga 1935. aastal. Peale ülikooli lõpetamist jatkas juubilar tööd teadusliku edasiõppijana Tartu Ülikooli juures, olles samal ajal assistendiks Füüsika Instituudis. Magistrikraadi matemaatikas saavutas Endel Aruja 1938. a. ja kutsuti samal aastal Tallinna Tehnikaülikooli füüsika laboratooriumi assistendiks. 1939. aastal sai juubilar British Council's stipendiumi edasiõppimiseks Cambridge Ülikoolis Inglismaal, kust ta enam okupeeritud kodumaale tagasi ei tulnud. Töötades õppejõuna Kings College'is Newcastle on Tyne, saavutas Endel Aruja Ph. D teadusliku kraadi Cambridge'i Ülikooli juures 1934. aastal. 1945. aastal kutsus Hilgerand Watts Ltd. London juubilari oma teenistusse konsultandina, kust siirdus 1948. aastal Building Research Station, Watford Herts, England teenistusse, kuhu jäi kuni Kanadasse emigreerumiseni 1962. aasta sügisel.

Endel Aruja on avaldanud 26 teaduslikku tööd, neist osa kaasautorina ja peale selle kümmekond Eestit ja Eesti okupatsiooni käsitlevat trükist. Lisaks eelmistele kõnesid, arvukal hulgal lugejakirju ja Eesti okupatsiooni selgitavat kaastööd ingliskeelses ajakirjanduses.

Eesti põgenike saabumisega Saksamaale ja sealt Inglismaale, oli Endel Aruja kohalike olude tundjana, uustulnukaile väsimatuks nõuandjaks. Samuti on tema olnud arvukate eesti organisatsioonide asutaja, juhatusliige ja esimees Londonis; Londoni Eesti Seltsi juhatusliige ja esimees aastatel 1946—1952; Londoni Eesti Maja algataja ja mitmeid aastaid selle esimees; Londoni Luteri Koguduse üks asutajaid; Inglismaa Eestlaste Ühingu üks asutajaid ja mõnda aega abiesimees.

Juubilar emigreerus koos perekonnaga Kanadasse 1962. aasta sügisel ja asus tööle Ontario Research Foundation'i uurimis-kesgusse Torontos, kus teenistuskoht teda ees ootas. Alates 1965. aastast töötas Endel Aruja füüsika professorina Ryerson Polytechnical Institute juures kuni pensionile minekuni 1976. a., olles vahepeal 1974—1975 külalisprofessoriks American University of Beirut'i juures, Liibanonis ja 1975.—1976. a. külalisprofessoriks University of Nairob'i juures, Keenias, ajal kui seal valitses veel kord ja rahu. Lisaks oma paljudele reisidele viibis E. Aruja 1979. a. koos abikaasaga Canadian Executive Service Overseas töö ülesandel Kairos, Egiptuses.

Juubilar on aktiivselt tegev olnud Eesti organisatsioonides Torontos. Alates 1972. a. on ta Tartu Instituudi sekretär, kuhu ta viimaseil aastail jäägitult oma aja on kulutanud, selle asutise töö organiseerimiseks, ramatukogu ja arhiiv katalogiseerimisel, korraldades loenguid ja hankides külaliskõnelejaid.

Akadeemiliselt kuulub Endel Aruja korp! Rotaliasse. Juubilari ja tema abikaasa Henny eestimeelsest kodust on võrsunud kaks tublit eesti noort. Poeg Margus on lõpetanud Royal Military College, Kingstonis, Ont. ja teenib Kanada Lennuväes kaptenina. Tütar Epp on lõpetanud McGilli Ülikooli Montrealis (Business Administr.).

Armas Endel, Sind õnnitlevad rohkearvulised sõbrad, kaasvennad ja kaastöölised ning soovivad Sulle ja Sinu perekonnale õnne ja edu töös ning ettevõtmistes.

Artur Laaman

Kanada kaunimad suvituskohad:

Kaubapostist Briti Kolumbia pealinnaks

MARCUS VAN STEEN

(CANADIAN SCENE) — Kuuskümmend kaheksa aastat tagasi külastas Victoriat inglise poeet Rupert Brooke. Ta sooritas reingreisi Kanadas ning ütles Victoria kohta, et see on paik, kus valitseb rahu ja ilu. See peab veel tänapäevalgi paika.

Victoria asutati 1841. a. Hudson's Bay kompanii poolt kaubapostiks karusnahkade küttimise hiilgeajal. Kuid Victoria muutus kuulsaks eriti siis, kui algas Caribou kullapalavik a. 1860. Tol ajal oli Victoria Briti Kolumbia kaubanduskeskus ning seetõttu saigi Victoriast provintsipealinn siis kui a. 1871 Briti Kolumbia ühines Kanadaga. Victoria osatähtsus kaubanduskeskusena vähenes alles siis kui raudtee valmis sai. Raudtee lõppjaamaks sai Vancouver ning seetõttu muutus Vancouver uueks kaubandusetuiksooneks.

Kuid Victoria ei ole mingi vaimudelinn, mis elab vanadest mälestustest ning endisest aupaistest.

Ei, Victoria on saanud uue osatähtsuse, ta on muutunud suvitajate paradiisiks, kes ei tule siia mitte ainult üle kogu Põhja Ameerika, vaid isegi Jaapanist ja Lääne-Euroopast.

Victoriale sobib see osa hästi, seal asub provintsivalitsus, mis hoiab linna elavana ning seal on võrratu kliima 12 kuud aastas. Victoria ei tunne talvekülma tänu Vaikse Ookeani hoovustele ning suvekuumust leevendab pidevalt puhuv kerge meretuul. Peale selle on ta teadupärast Kanada linn, kus aasta jooksul kõige enam päikest paistab. Niiskusest pungil valged pilved liuglevad üle Victoria ning piserdavad vihma maha niipea kui nad ulatuvad Vancouverit ümbritsevate mägedeni. Et pääseda vihmast, põgenevad vancouverlased Victoriasse nii tihti kui see iganes võimalik.

See on kena väike väljasõit. Autod ja reisijad pääsevad parvlaevadele kolmest Vancouveri sadamast ning sõit Victoriasse kestab kaks tundi. Kuid suvekuudel võib ooteaeg sadamakail olla pikem.

Victoria rahulikud puudega äärestatud tänavad mõjuvad närvepaitavalt.

Seal puudub pilvelõhkujate arrogants, puuduvad hiigeltornid, puuduvad üldse kõrgehitused.

Victorias kehtivad ehitusmäärused, mis ei luba kõrgehitusi püstitada. Kuna seal puudub tööstus, siis on õhk Victorias puhas ja malbe. Alates varasest kevadest on tänavaäärad täis lilli, väikesed lilleaiad ripuvad iga laternaposti küljes ning peagu igal majal on akende küljes lillekastid. Reisijad, kes Victoriat tõsiselt nautida tahavad, peaksid siia sõitma varakevadel. Juulis ja augustis on Victoria täis turiste ning Victoria veerandmiljoniline elanikkond kahekordistub.

Kuna puuduvad talved ning suved on pikad, siis võib eeldada, et Victorias on ilusad pargid. Ja tõepoolest seal asuvad kaks kanada kaunimat parki. Beacon Hill park on 15 hektari suur, mitmete järvede, avarate muruplatsidega ja muidugi lillepeenardega. Teine park on Butchart Gardens, mis tegelikult asub küll väljaspool linna. Need aiad asuvad 19 km Victoriast põhja ning sinna maksab sissepääs kolm dollarit, kuid neid aedu peaks igaüks, kes Victoriat külastab, nägema.

Aiad asutati vanade kivimurdude kohale ning seal võib näha taimi ja lilli, mis on harukordsed. Need aiad on just oma haruldaste taimede, lillede ja puude tõttu rahvusvahelise mainega.

Linn, mille majandus nii suuresti oleneb turismist, peab omama häid hotelle. Need ei puudu Victorias. Kuulsaim neist on Empress hotell, mis asub otse parlamendihoone vastas. See hotell väärib külastamist, kui mitte peatumist, siis vähemalt peaks sinna iga külastaja kord teeajal teed jooma minema. Teejoomine toimub seal vanade inglise traditsioonide kohaselt ega ole muutunud sellest ajast kui Rupert Brooke 1903. a. seal käis ja Empress hotelli teejoomisest kosutust leidis.

Lembit Kooritsa „Kiusatus" Chicago laval

Maikuu lõpupoolel esitati Chicago Eesti Maja teatritrupi esitusel Lembit Kooritsa komöödia „Kiusatus". Kuue tegelasega näidendi peaprobleemiks on abielurikkumine ehk moodsalt öeldult „seks", mida kaks abielupaari püüavad lahendada kumbki eriviisil. Kumbki neist paaridest püüavad tekkinud umbsõlme omamoodi lahendada kuni leiavad, et vajavad abielupuhkust. Näidendis mängisid Antti Saar, Aino Kilgas, Ene Ellen Maru, Helmut Kilgas, Mia Kaldalu, Elvi Raag.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$38.—	$42.—
Poolaastas	$21.—	$23.—
Veerandaastas	$11.—	$12.—

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$61.—	$67.—
Poolaastas	$33.—	$35.50
Veerandaastas	$17.—	$18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $76.—, poolaastas $38.—, veerandaastas $29.—
Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 50 senti

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „ ... 19 ... . Tellimise katteks lisan $ ... sinajuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

SÜDAMLIKU TÄNUGA MÄLESTAB KOGUDUSE KAUAAEGSET JURIIDILIST NÕUANDJAT ADVOKAAT

ANTS ERIC KERSON'it

Mälestused Sinust on kustumatud

EELK PEETRI KOGUDUS TORONTOS ja ÕPETAJA

Lugupeetud seltsi liiget

ANTS KERSON'it

mälestab leinas

TORONTO EESTI SELTS

Armast kaasaegset sõpra

AGNES KALA

mälestavad leinas

HERTA ja MATI VAHER

Lugupeetud kolleegi ja sõpra

ANTS KERSON'it

mälestavad leinas

advokaatide-firma GREEN & SPIEGEL
HARVEY SPIEGEL, Q.C.
MENDEL GREEN, Q.C.
MARSHALL DRUKARSH
CARL VAN HOUTEN
JOEL GUBERMAN
IRVING FOX
KADI KÄIS

Dr. Loit Balti Uurimiskeskuse professoriks

Balti teadusliku konverentsi avapäeval tegi Stokholmi ülikooli rektor prof. Staffan Helmfrid teatavaks, et ülikooli juurde loodud Balti Uurimiskeskuse professoriks on kutsutud fil.dr. Aleksander Loit.

Küsitledes värsket professorit, kes ametisse astus 1. juunist, uurimiskeskuse tulevikuperspektiividest ja tegevusalustest, rõhutas ta, et see asutus on üldse ainulaadne. Uurimiskeskusel on oma juhatus, mille esimeheks on Stokholmi ülikooli rektor Helmfrid.

Tegevuse üldeesmärgiks on haarata kogu Baltikumi kultuuri, ajalugu, kirjandust ja teisi kultuurialasid. Õppetooli juurde luuakse balti seminar, kust materjali võivad saada nii üliõpilased kui doktorandid. Dokumentatsiooni kogutakse kõigilt kultuurialadelt Eesti, Läti ja Leedu kohta. Hakkab ilmuma ingliskeelne publikatsioon, milles pidevalt informeeritakse leiduvaist materjalidest. Uurimiskeskuse personal on esialgu kolmeliikmeline, peale professor Loiti kuulub sinna läti päritoluga dotsent Andrejs Johansons. Kolmanda osalise isik selgub lähemal ajal.

Prof. Loit rõhutab, et sellist erilist uurimisasutust ülikooli juures Balti kultuuri teaduslikuks läbitöötamiseks pole varem leidunud, koondamaks kõiki alasid arheoloogiaga alates.

Aleksander Loit on sündinud Eestis 1925. Pagulasena alustas ta õpinguid Uppsala ülikoolis ajaloo alal 1945 ja doktoreerus samas 1975. Tema doktoritöö, mis moodustab mahuka raamatu, käsitleb agraarajalugu Rootsi ajal Eestis. Ta on olnud pikemat aega õppejõud ja dotsent Uppsala ülikoolis. Tema juures on ajalugu õppinud ka praegune Rootsi kuningas. Prof. Loit jätkab oma teaduslikku loomingut ajalooteooria alal, mis on võrdlemisi uus sihiasetus.

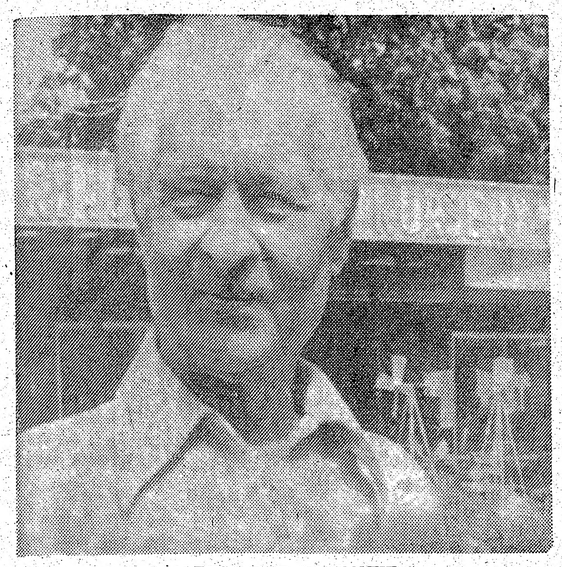

ALEKSANDER HAAVANIIT

Mida ütleb A. Haavaniit Owen Sound'i aiaäri kohta

Hiljuti kutsus Eesti Sihtkapital Kanadas Toronto eesti ajalehtede esindajad Owen Soundi A. Haavaniidu kingitud aiandusäriga tutvumiseks. Lisaks antud informatsioonile, on eesti ühiskonnale rahvusliku ja kultuurilise töö edutamiseks ülisuure kingituse teinud A. Haavaniit saatnud omapoolset informatsiooni asjaolude valgustamiseks. „Vaba Eestlane" avaldab selle mõneti lühendatult.

30. mail olid meie ajalehe esindajad kutsutud Owen Soundi minu poolt Eesti Sihtkapitalile kingitud aiaäriga tutvunema. Tavaliselt on tutvunemisel paremad tulemused ja ajalehe lugeja saab tõsioludele vastava ülevaate, kui seletuse andjad on asjatundjad. Ajakirjanikult ei saa nõuda kõikide alade tundmist ja sellega kriteeriumi. Minu teada ei ole hr. Tederil ega Hans Lupil aianduse eriharidust. Nemad ei näe asja sisuliselt ega süvenenult selle ala teaduslikke printsiipe arvestades. Peajoonena käib seletustest läbi tahe näidata kui algeline ja odav oli minu äri üleandmisel. Kasvumajad olla vanad ja väga vanad, täis käsnseeni, viirust — tundmatu minule. 18—20 aastat ei ole kasvumajadele mitte kõrge iga. Puukoolis olla puid 75% rohkem. Puukooli kuivendus-torustik ummistunud. Sellest kuivendussüsteemist pole ei juhatus ega kohapealne juhataja olnud huvitatud, kui pakkusin korduvalt oma abi selle kontrolliks. Praegu on tagajärjed juba näha — tuhandeid värskelt istutatud puid suremas või surnud.

Üks tüüpiline näide juhataja eeskujulikust korrast. Möödunud suvel juuni keskel laotati sõnnikulaotamise masinaga sõnnikut. Masin oli jäänud millegi pärast täie koormaga põllule ja see oli ikka veel seal esimese lume tulekul, oktoobri keskel samal kohal, kuid koorem ilusasti kaetud õitsvate umbrohtudega. Näitasin seda juhatusele, kuid masin, millel puukast, mädanes ikka sügisvihmas ja lumes edasi. Niisuguse hoole juures vajab masinapark jooksvat uuendamist.

Möödunud sügisel istutati umbes 9—10 tuhat noort okaspuud harimata, kinni tallatud, osalt vee all olevale põllule. Tagajärg on praegu näha. On hea kui neist ainult ⅓ müügikõlblikuks saab.

Puukoolis on kõplamisel väga tähtis osa taimekasvu edustamisel. Varem oli kombeks kõplamisega maad puu lähedalt kohendada, et juured saaks õhku ja mulda puule lähemale tõmmata — mullata. Nüüd on „moodne" kõplamine ainult umbrohu hävitamine, maa jääb kohendamata ja muld kõblatakse puust eemale. Kui siis suve jooksul on 4—5 **korda maad kõblatud**, siis on sügiseks puu juured osalt läbilõigatud ja osa päikese, tuule ja külma käes.

Töid, mida teevad osalt õppimata abilised, keegi ei kontrolli. Pidasin kahe tütarlapse tööd kaks päeva silmas, nad istutasid väikseid okaspuu istikuid, mis olid kasvanud turba pottides, kuid hoolimatusest või teadmatusest olid kõik potid tehtud puruks ja taimede juured paljad. Koorem taimi toodi just enne lõunavaheaega ja jäeti paljalt katmata kuuma päikese ja tuule kätte. Nende kahe päeva jooksul ei näinud ma kunagi kedagi kontrollimas töö korralikkust, olgugi et juhataja oli enamiku aega oma büroos.

Minule arusaamatul põhjusel ostetakse teistest puukoolidest suurel hulgal puid ja taimi edasi müügiks, isegi puid, mida meil on omal külluses ja puuliike, mis on siinses kliimas õrnad. Äri kaotab ainult nendega. Üldse on oma puid müüdud liiga vähe ja põllud täis ilusaid puid müügiks.

Läbikäik äris olla tõusnud ühe aastaga 20%, aga kasumist sõnagi, nähtavasti pole see nimetamisväärt. Kasum on aga see milleks äri aetakse. Küll aga olla Haavaniit süüdi, ei anna teist maja käest, siis oleks tulu kohe teine. Tean, see on juhatuse õilis siht minust siin lahti saada, siis ei oleks seda tüütut kritikat. Juhatus ei arvesta selle kaotusega, mida hr. Teder mulle nüüd ette heidab, et ma pole kaugeltki kõik oma varandust nende käsutusse andnud. Selle määrasin küll omalajal kõik Eesti Sihtkapitalile, kuid tänu hea õppetunni eest, mida Hans Lupp ja H. Teder on mull andnud, päästsin selle paremaks otstarbeks. Oma praeguse varanduse seisu üle annan E.S.K. peakoosolekul aru kui juhatus ka Owen Soundi äri aruande esitab, kuid see on nii tabu, et ei saa koosolekule ette kanda.

Praeguse juhataja palkamisel laenati temalt suurem summa raha, et talle kahe korrusega maja ehitada, olgugi et minu majas, mida ehitasin 1955. aastal oli ruumi küllalt: 1460 ruutjalga kolme magamistoaga. Kodumaal oli väga tabav ütelus: laena sulaselt raha, seega annad püksid jalast. See tarkusesõna on tõeks läinud.

Olen liig kaua omal alal tegelenud, kas õpetajana, aiandus-arhitektina ja ärijuhina mitmel maal, et mind saaks keegi hoopis võhik veenda, et see on kõigiti kogenud ja kiiduväärt majapidamise juhataja. Juhatus töötab siin Sihtkapitali huvide vastu. Palju mis siin näidatakse ja räägitakse on „potjomkini" tegemine.

Juhatus näitab avalikkuse ees suurt heatahtlikkust minu suhtes, pakutakse ainult koostööd. Faktid aga siin on risti vastu.

Juhatus keelas kategooriliselt minul majapidamise juhatajat segamast ja töölistega rääkimast, kõik sündingu juhatuse kaudu, seda olen ka teinud, kuid tagajärjetult. Olen harjunud koos töötama inimestega, kelle sõnad ja teod käivad kokku. Oma suureks pettumuseks olen oma viimastel aastatel kogenud hoopis vastupidist. See teeb minu puhkeaastad palju raskemaks, kui minu äri ülesehituse aastad.

Hans Lupp ütleb omas jutuajamises ajakirjanikele „Meie oleme valmis kõiki esilekerkinud probleeme Haavaniiduga lahendama, kui meie ainult teaksime, mida ta tatab".

Mina tahan ainult ausat ja asjatundlikku, edukat asjaajamist minu poolt Eesti Sihtkapitalile kingitud äri juhtimisel ja selle tulu õiglast kasutamist meie rahvusgrupi hüvanguks. Kui see on juhatusele ülejõu käiv, äri müüa kõrgema hinna pakkujale.

Alex. Haavaniit

Kolmekordne juubel Põhja-Kalifornias

San Francisco eeslinnas Menlo Park'is pühitsevad oma 70. sünnipäevi ja kuldpulma Linda ja Arved Kotkas.

Juubilar Linda sündis Põltsamaal 16. juulil 1911 kaupmees Peeter Puhki tütrena. Lõpetanud kodulinna gümnaasiumi, abiellus ta 1931. aasta juulis oma lapsepõlvesõbra ja koolivenna Arvediga. Oli tegev Naiskodukaitses, olles Tuletõrje naisosakonna ülem, samariitlane ja teatriringi kandvaid jõude.

Juubilar Arved sündis Lustivere mõisas valitseja pojana jõulupäeval 1910. Käis koolis Põltsamaal, kus ta samuti lõpetas gümnaasiumi. Abiellus pärast ajateenimist. Õppis siis Tartu Ülikoolis juurat, kus algas ka ta akadeemiline side korp! Sakalaga. Töötas koos abikaasaga omaenda põllumajanduskaupade angroo-äris, milline tegevus sunniviisil lõpetati enamlaste poolt ettevõtte äraandmisega.

Sõja ja Eesti kurva saatuse tagajärjel kaotasid juubilarid oma kõva tööga ülesehitatud äriettevõtte kõrval ka palju sugulasi, kes enamlaste poolt arreteeriti ja Siberisse viidi.

Lindal ja Arvedil õnnestus end varjata ja suurte raskustega üle Soome Rootsi põgeneda, kust peale viit aastat Montreali, Kanadasse emigreerusid.

Edasi viis pagulasteekond neid New Yorki ja lõpuks puhkepäevi nautima Kalifornia mõnusasse kliimasse. Paguluses on juubilarid tegutsenud mitmel alal, alates taksojuhtimisest ja tehnilisest joonestamisest kuni naaritsafarmerini ja karusnaha kaupmeheni. Ka täna ei ole Arved jäänud istuma oma loorberitele, vaid äritseb aktiivselt filateelia ja numismaatikaga, olles New Yorgi Eesti Filatelistide Seltsi liige.

Mõlemad juubilarid on ka paguluses olnud aktiivsed seltskonnategelased. Põhja-Kalifornias on Linda mitmeid aastaid olnud segakoori liige ja esinaine. Arved on praegu San Francisco Eesti Seltsi juhatuse liige ja laekur.

Juubilaridel on üks Eestis sündinud poeg majandusteadlane Jüri Kotkas, kes oma perekonnaga elab Lebanonis, Pennsylvanias.

18. juulil käesolaval aastal kogunevad lähemalt ja kaugemalt rohkearvuliselt sugulased ja sõbrad ülikoolilinna Palo Alto Holiday Inn'i balliruumi, et juubilaridega koos neid tähtsaid tähtpäevi väärikalt pühitseda ja neile ka edaspidiseks palju aastaid hea tervise juures soovida.

Peeter Gruner

KIRIKUD

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS
Stone Church, 45 Davenport Rd.
Jutlustaja Allan Laur,
141 Clark Ave., Unit 50 Thornhill, Ont. L3T 4P4. Tel. 889-8173.

Pühap., 19. juulil kell 2 p.l. JUMALATEENISTUS. Aldor ja Allan Laur, laulugrupp „Laurid", duett Ingrid ja Evert Söderholm. Lapse õnnistamine.

Teisip., 21. juulil kell 7 õ. PALVEÕHTU.

Laup., 25. juulil kell 7.30 õ. VABAÕHU JUMALATEENISTUS Jaan Sepa suvekodus, Collingwoodis. A. Laur. Laulu ja muusikat, Ingrid ja Evert Söderholm ning külalised Rootsist.

EESTI EV.-LUTERI USU PEETRI KOGUDUS TORONTOS
817 Mt. Pleasant Rd., Toronto
M4P 2L1. Kiriku tel. 483-5847
Õp. Oskar Puhm
84 Dinnick Cres., Toronto
M4N 1L8, tel. 483-4103

Pühapäeval, 19. juulil kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Teenib koguduse õpetaja.

Pühapäeval, 26. juulil kell 11 hommikul JUMALATEENISTUS. Teenib Usuteadusliku Instituudi õpilane Tiit Tralla.

ÕPETAJA KÕNETUNNID: teisipäeviti ja neljapäeviti kell 6—8 õhtul. Muul ajal kokkuleppel.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS
883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488.

VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Laupäeval, 18. juulil kell 4.00 p.l. VABAÕHU JUMALATEENISTUS Royal Beachis, Hõbe farmis. Kõneleb K. Raid.

Pühap., 19. juulil kell 11.00 hommikul JUMALATEENISTUS. Kõneleb K. Raid, vokaalduett J. ja K. Medri.

Kell 6.00 õhtul KUULUTUSKOOSOLEK, tunnistused.

1.—3. aug VAIMULIK TELKLAAGER Kiviojal.

TORONTO EESTI AP.-ÕIGEUSU KOGUDUS
R. R. 5, Orangeville, Ontario
Praost E. Lepik
Tel. 1-519-941-4309

Pühap., 19. juulil kell 12 p. ühine JUMALATEENISTUS Vana Andrese kogudusega praost Lepiku talus, MONO MILLS'is. Teenivad ülempreester E.V. Vellesoo, õp. A. Taul, kand. A. Roost ja praost E. Lepik. Laulab koguduse laulukoor G. Raagi juhatusel, laululehed.

Eelmise nädala viimases ajalehes on teejuhis.

Toitlustamise eest hoolitseb koguduse naisring.

TORONTO EELK JAKOBI KOGUDUS
Kirik: Redeemer Luteri kirik, (Bloor ja Indian Rd.)
Õp. T. Nõmmik, 501 Davisville Ave., Tortnto M4S 1J2. Tel 483-2478 ja 1-527-0410.

Pühap., 19. juulil kell 11.00 KALMISTUPÜHA York kalmistul Sec. N ja kell 11.45 Sec. 16. Laululehed.

Pühap., 26. juulil kell 11 homm. VÄLIJUMALATEENISTUS ja väljasõit Hõbe tallu (Hwy 48 ja Royal Beach Rd..

Õpetaja kõnetunnid: igal neljapäeval kell 18.00—19.30 omas kodus. 501 Davisville Ave., Toronto ning igal esmaspäeval kell 18.00—19.30 Hamiltoni kiriklas, 3 Maplesside Ave., Hamilton, tel.: 527-0410.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS
Carltoni ja Jarvise nurgal
Õpetaja Andres Taul
Toronto, Ont. M6G 3K6
17 Frank Cresc.
Tel. 656-5248, kirik 923-5172

Pühap., 19. juulil koguduse väljasõit praost Emanuel Lepiku tallu. JUMALATEENISTUS kell 12 p. Võimalus ilusas looduses jalutamiseks, ujumiseks ja tennise mängimiseks.

Pühap., 26. juunil JUMALATEENISTUS Jõekääru lastekodus kell 11 hommikul.

Pühap., 26. juulil JUMALATEENISTUS linna kirikus kell 6 õ.

ÕPETAJA KÕNETUNNID teisip. ja neljap 6—8 kiriku käärkambris.

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA
Aastaktimnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.
M. WAYNE HAMILTON
Funeral Director
733 Mount Pleasant Rd
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 ● 489-8002

ekordne juubel -Kalifornias

rancisco eeslinnas Menlo
ühitsevad oma 70. sünni-
kuldpulma Linda ja Arved

r Linda sündis Põltsa-
juulil 1911 kaupmees Pee-
tütrena. Lõpetanud kodu-
imnaasiumi, abiellus ta
ta juulis oma lapsepõlve-
koolivenna Arvediga. Oli
iskodukaitses, olles Tule-
sosakonna ülem, samariit-
eatriringi kandvaid jõude.
r Arved sündis Lustivere
alitseja pojana jõululau-
10. Käis koolis Põltsa-
s ta samuti lõpetas güm-
Abiellus pärast ajateeni-
ois siis Tartu Ülikoolis
s algas ka ta akadeemi-
korp! Sakalaga. Töötas
aasaga omaenda põlluma-
pade angroo-äris, milline
sunniviisil lõpetati enam-
lt ettevõtte äraandmise-

Eesti kurva saatuse ta-
kaotasid juubilarid oma
a ülesehitatud äriettevõt-
ka palju sugulasi, kes
poolt arreteeriti ja Sibe-

ja Arvedil õnnestus end
a suurte raskustega üle
otsi põgeneda, kust peale
t Montreali, Kanadasse
sid.

viis pagulasteekond neid
ki ja lõpuks puhkepäevi
Kalifornia mõnusasse
Paguluses on juubilarid
d mitmel alal, alates tak-
sest ja tehnilisest joones-
kuni naaritsafarmerini ja
a kaupmeheni. Ka täna ei
jäänud istuma oma loor-
vaid äritseb aktiivselt fi-
ja numismaatikaga, olles
gi Eesti Filatelistide Selt-

d juubilarid on ka pagu-
ud aktiivsed seltskonnate-
Põhja-Kalifornias on Lin-
id aastaid olnud segakoo-
esinaine. Arved on prae-
rancisco Eesti Seltsi juha-
ja laekur.

ridel on üks Eestis sündi-
majandusteadlane Jüri
es oma perekonnaga elab
s, Pennsylvanias.

il käesolaval aastal kogu-
emalt ja kaugemalt roh-
elt sugulased ja sõbrad
na Palo Alto Holiday
liruumi, et juubilaridega
tähtsaid tähtpäevi väärі-
seda ja neile ka edaspidi-
aastaid hea tervise juu-
la.

Peeter Gruner

harjunud koos töötama
a, kelle sõnad ja teod
kku. Oma suureks pettu-
len oma viimastel aasta-
d hoopis vastupidist. See
puhkeaastad palju ras-
kui minu äri ülesehituse

pp ütleb omas jutuaja-
kirjanikele „Meie oleme
iki esilekerkinud probleе-
niiduga lahendama, kui
tt teaksime, mida ta ta-

han ainult ausat ja asja-
edukat asjaajamist minu
ti Sihtkapitalile kingitud
isel ja selle tulu õiglast
t meie rahvusgrupi hü-
Kui see on juhatusele
, äri müüa kõrgema hin-
le.

Alex. Haavaniit

ging
ks. Oskuslik nõuanne
-8092

Ryanile saadeti Andres Küngi raamat

New Yorgi Eesti Ev. Luteriusu Kiriku juhatus otsustas saata kohtuministeeriumi eriuurimiste osakonna direktorile Allan Ryanile Andres Küngi ingliskeelse raamatu: „A Dream of Freedom" Mr. Allan Ryani tutvustamiseks kommunistide kuritegudega Eestis, rahvaste vabadusevõitlusega ja tõsiasjaga, et on toimunud mitte ainult üks, natside poolt korraldatud „holocaust", vaid selliseid inimeste hävitamisaktsioone on N. Liit korraldanud paljudes vallutatud maades.

Need kommunistide kuriteod aga on seni karistamata ja Mr. Ryanil ei ole USA seadustes paragrahve nende kurjategijate vastutusele võtmiseks, kes nüüd USA-sse tulevad.

KAI KÄÄRID

MAALID MÜÜGIL suures valikus. Helistage ette 225-5595.

390 Princess Ave., Willowdale

Lembit Tuuliku stipendium

Eesti Laenu-Hoiu Ühisus Stokholmis, juures asuvast Lembit Tuuliku nimelisest mälestusfondist kuulub 1981. aastal välja andmisele stipendium ühele muusikaüliõpilasele.

Mälestusfondi määruste kohaselt on stipendium jagamatu ja tuleb määrata ühele Rootsi kõrgemas muusikakoolis (konservatooriumis) õppivale ja eesti rahvusest põlvenevale üliõpilasele. Stipendiumi suurus on käesoleval aastal 6.500 Rootsi krooni (ca 1600 dollarit).

Lillefond eestluse toetamiseks

Eesti Kultuuri Koondise juurde Lillefondi asutamise mõtte algatajaks oli kadunud Helmi Mäelo. Võttis siiski aega, enne kui see mõte Boris Görmani juhatuse esimeheks olles teoks sai 1970. a.

Lillefondi põhimõtteks on suurte sündmuste — näit. tähtpäevade, juubelite, matuste — puhul mitte lilli saata, vaid vastav summa annetada EKK Lillefondi.

Iga annetaja saadab oma teksti EKK-le, selle alusel saadetakse EKK büroost annetaja nimel vastav teade õnnitluse või kaastundeavalduse osalisele. Selleks otstarbeks on EKK-le eriline, H. Talviku motiiviga „Rahutervitus" varustatud kaart. Annetaja võib ise soovi avaldada oma annetuse suunamise suhtes.

Lillefond on laialt levinud mõiste nii Rootsis kui Soomes. Selle summad kasutatakse heategevaks otstarbeks. Lilled närbuvad mõne päeva jooksul, aga annetatud summade kaasabil luuakse väärtusi, mis püsivad kaua. Iga annetus EKK Lillefondi teenib meie ühist eesmärki eestluse huvides.

TEADAANNE

Käesolevaga teatame, et

A. E. KERSON, Q.C.

on ühinenud advokaatide-firma

GREEN & SPIEGEL'iga

A. E. Kersoni toimikud ja dokumendid on ühise firma valduses, kes on valmis kõiki asjaosalisi edasi teenima.

Need kes soovivad asjaajamist eesti keeles võivad pöörduda meie firmas töötava Kadi Käis'i, B.A., M.A., LL.B., poole.

Harvey Spiegel, Q.C.
Mendel M. Green, Q.C.
Marshall E. Drukarsh, B.A., LL.B.
Carl van Houten, B.A., LL.B.
Joel S. Guberman, B.A., LL.B.
Irving Fox, B.COM., B.C.L., LL.B.

GREEN & SPIEGEL
Barrister & Solicitors
Suite 707, 390 Bay St.
Toronto, Ont.
M5H 2T6
Tel. 862-7880

Hiidlaste suvepäeval toimusid mitmesugused rahvamängud. Pildil sea auku-ajamise mängu algus, seisavad vasakult E. Pihlberg, E. Liik, V. Vanaselja, E. Vähi, J. Vihma, A. Tüll ja instruktor L. Üksik.

Eestlaste suvituskeskus tähistas 25. aastapäeva

Möödunud laupäeval toimus Barrie ja Orillia vahelisel Oro rannal asuvate eesti suvekodude ja alaliste elanike pidulik kokkutulek, millega tähistati selle suure eesti asula 25. aastapäeva. Kõik kohalike suvilate omanikud, arvult üle 150 võtsid osa, nende hulgas ka noorema generatsioonide esindajad. Kokkutulek peeti Holmbergide suvila õuel, mida on nimetatud Oro ranna valla keskuseks.

Veerandsaja aasta jooksul on keskusele nimeks antud Oro vald, kus viimaseks valitud vallavanemaks on olnud Martin Reigam ja vallasekretäriks J. Vihma. Viimane avas koosviibimise, mälestades ka kümmekonda surma läbi lahkunut.

Siis sai sõna J. Johanson, kes andis mälestuspildi sellest kuidas ta esimesena sinna randa sattus. See oli metsistunud ja soine Simcoe järve rannik, mille sõbrad maha laitsid.

Kuid järgemööda hakkas sinna eestlasi tulema ja praegu on päris omaette eestlaste asula, kus osa on elukoha leidnud aastaringi.

Tervituse pidulistele tõi „vallavanem" M. Reigam ja tavakohaselt Oro ranna „first lady" Virve Reigam ning luuletuse deklameeris Helme Kaju.

Siis järgnes pikem ülevaade J. Vihmalt. Kõneleja vaatles selle keskuse arengut 25. aasta jooksul, mis kord oli eriti aktiivse tegevusega,

kus oli organiseeritud käsitöö-, kalandus- ja spordiringid ning ilmus oma ajaleht „ORO UUDISED".

Kõneleja võrdles muudatusi ja elu nende pikkade aastate jooksul.

Järgnes ühine õhtusöök, kus söögipalve pidas Oro ranna vanim elanik 97-aastane Marie Eistrat. Pärast sööki järgnes lõbusam osa, laul ja tants kestis hommikuvalgeni.

Slovakkide sisukas nädal Torontos

Nõuti enesemääramise õigust Kesk-Euroopa rahvastele

Ülemaailmse ulatusega Slovak World Congress pidas oma viiendat kongressi Torontos 14.—21. juunini. Delegaate oli saabunud USA-st, Lõuna-Ameerikast, Austraaliast, Lääne-Euroopast ja muidugi Kanadast, kes võtsid osa üldkogust ja selle erisugustest üritusist, nagu Kesk-Euroopa kongress, pärandi päev, kunstinäitus ja mitmesugused seltskondlikud sündmused. Osavõtjaid oli 500—600, lõpubanketil aga kuni 1400. Slovakke on läänemaailmas umbes 2,5 miljonit.

Slovakkide maailmakongress on põhikirjalise vormi saanud pärast asutamiskoosolekut New Yorgis Torontos 1971. Peakorter on jäänudki Torontosse, kus presidendiks on tööstur Stepehen B. Roman ja abipresidendiks dr. J.M. Kirschbaum, peasekretäriks pastor Dushan Toth. Viimasel kaheteistkümnel aastal on kongress andnud välja kaksteist perioodilist ajakirja Bulletin SKS.

Kongressile saatsid tervitusi peaminister P.E. Trudeau, mitmekultuuri minister J. Fleming ja teised poliitilised ja kultuurilised juhid.

Parlamendi ja senati liikmeid võttis osa konverentsist ja banketist; viimasel oli kõnelejaks Ontario peaminister W.G. Davis.

Pikk nädal loenguid ja kultuurisündmusi lõppes Slovaki Pärandi Päevaga Ontario Place'is, mille organiseerisid slovaki noored ja kus esinesid slovaki tantsugrupid Ontariost ja Quebecist.

Kongress oli saanud poliitilist sütitust äsjastest Poola sündmusist ja kolmepäevasel loengute seerias prominentsed teadlased ja spetsialistid esitasid oma vaateid Kesk-Euroopa tuleviku üle.

Peamise ettekande pidas Jan Nowak Washingtonist, kes vaatles tekkinud probleeme Poola aspektist.

Sellele järgnesid B. Michel Pariisist, vaadeldes prantsuse, prof. N.F. Dreisziger Ungari, dr. Rosenbauer Lääne-Saksamaa, dr. E. Busek Austria, prof Fic tshehhide ja prof. E. Löbl slovakkide aspektist. Kokkuvõtte neist ettekandeist ja lõpusõnad ütles dr. J.M. Kirschbaum.

Individuaalseid loenguid pidasid prof. S. Kirschbaum York ülikoolist, dr. J.A. Mikush Washingtonist, dr. C. Murin Montrealist, dr. G. Nagy ja dr. G. Korey. Neist diskussioonidest võtsid osa ka teadlased ja spetsialistid Kesk-Euroopast. Kõik kõnelejad nõudsid üksmeelselt vabadust ja enesemääramise õigust Kesk-Euroopa rahvastele. Samuti väikerahvaste õiguste respekteerimist. Kui suurem enamus pooldasid mingisugust Kesk-Euroopa Föderatsiooni, siis mõned rääkisid terviklikku Euroopasse kuulumisest.

SS leitnant mõisteti vangi juutide transporteerimise pärast

BONN — Endine SS leitnant 71-aastane Kurt Asche mõisteti 7 aastaks vangi tuhendete „juutide tapmise" pärast Belgias ja Prantsusmaal, kes surid Auschwitzi kontsentratsioonilaagri gaasikambris. Prokurör nõudis kaebealusele 12 aastat vangistust, aga kohtunik, arvestades kaebealuse vanusega, arvas, et 7 aastat on selles eas võrdne juba eluaegse vangistusega. Ta ütles siiski, et 7 aastat pole küllaldane karistus ja on vaid sümboolne selliste eksimuste eest juutide vastu. Asche süüks pannakse 20.000 juudi transporti sõja ajal Auschwitzi. Kaitse palus süüdistust lõpetada, kuna prokurör ei saanud tõendada Asche osavõttu surmamisest, kuna ta polnud oma ütluse järele teadnudki, milleks inimesed sinna veeti.

Rootsi kunstiajakirja erinumber balti kultuurile

Rootsi eksklusiivne kunsti ja muusika ajakiri „Artes" on pühendanud oma tänavuse kolmanda numbri balti kultuuriküsimustele. Seda ajakirja annavad välja Rootsi Muusika Akadeemia, Kunstiakadeemia, Rootsi Akadeemia koostöös kirjastusega Forum. Ajakiri ilmub juba seitsmendat aastakäiku ja selle toimetaja on Akadeemia liige Östen Sjöstrand. Eesti luulest kirjutab Paul-Erik Rummo, kusjuures luulenäiteid on Jaan Kaplinski, Paul-Eerik Rummo, Ilmar Laabani ja Ivar Ivaski loomingust. Prof. Sten Karling avaldas tänapäevani ulatuva artikli eesti kunstist. Astrid Ivaks on kirjutanud läti poeedist Gunars Salinist.

Prantsusmaal alustatakse natsionaliseerimisega

PARIIS — Prantsuse uus sotsialistlik valitsus ütleb, et ta ei viivita lubatud pankade ja tööstuste natsionaliseerimisega, nagu konservatiivid olid lootnud. Peaminister Pierre Mauroy ütles parlamendis, et nad teevad, mida nad lubasid, ei midagi rohkem, ei midagi vähem. Mauroy andis parlamendi alamkojas natsionaliseerimise esialgse skeemi, maksustamise reformi ja avalike tööde laiendamise, millega president Mitterrand loodab elustada majandust ja vähendada töötust.

Sadat püüab rahuideed edasi viia

ALEXANDRA — Egiptuse president Anwar Sadat ütles, et ta tahab anda uut hoogu Kesk-Aasia rahuläbirääkimistele tuleval kuul ettenähtud kokkusaamisel president Ronald Reaganiga. Ta rõhutas jälle, et Iisrael ja Egiptus respekteerisid Camp Davidi rahukokkulepet ja tahavad seda edasi viia heas usus, kuid palestiinlaste probleem jääb lahendamatuks. Ta väitis, et Iisraeli sõjaline valitsus Jordani läänekaldal ja Gaza kitsusel tuleks lõpetada, võimaldades neile rahvaile ise oma tulevikku määrata. Sadat kritiseeris ka teisi araabia maid rahukokkuleppele vastu töötamast.

Bolshoi baleriin jäi vabadusse

FRANKFURT — 27-aastane Bolshoi Ballet balleriin, kes Istanbuli esinemise puhul leidis võimaluse Nõukogude Liidust lahkumiseks, olevat teinud seda põhjusel, et ta on armunud türgi näitlejasse, teab üks Lääne-Saksamaa ajaleht. Galina Chursina oli armunud 25-aastasesse Faruk Pekerisse kolm aastat tagasi, kui baleriin tantsis ühes filmis mida tehti Moskvas.

Parlament tõstis oma liikmete palka 31%

OTTAWA — Kanada parlamendiliikmed hääletasid omale palgatõusu, mis tõstis nende palga nüüd $54.600-le aastas. Ainult vähesed parlamendiliikmed olid vastu sellele palgatõusule, neist 5 NDP-d, 4 konservatiivi ja üks liberaal. Senati kinnitamine ja kuninglik nõusolek on enne vajalik, kui parlamendi otsus saab seaduseks.

Danish Custom Furniture
Esmajärgulised tiikpuu-mööbli kavandajad ja valmistajad
OTSE VABRIKUST 25 LE PAGE COURT
A. Jensen & Son Limited Telefon 636-9811

Hillside Bakery and Delicatessen
2851 LAWRENCE AVENUE E. Tel. 261-2238
(Hillside Plaza, Brimley nurgal)
Omanik Ake Saarinen
Värsked saadused iga päev —
Kõik delikatessid saate meilt
Ari avatud: teisip., kolmap. ja neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 9—4.
Esmasp. suletud.

OVER 50 YEARS OF GM SALES AND SERVICE
HOGAN GM
Chev Olds Limited
5000 Sheppard Ave. E., Scarborough, Ont. M1S 4L9
PAUL JUTTUS
Müük ja rentimine
Tel. 291-5054, kodus 423-5716
Chevette Malibu Corvette Delta Eighty Eight
Monza Impala Omega Ninety Eight
Citation Monte Carlo Cutlas Toronodo
Camaro Caprice Oldsmobile Chevy Trucks and Vans

Endel Ruberg esindas eesti kultuuri

4. ja 5. juulil toimus Montreali lähedal olevas Hilberough muuseumi pargis Quebeci Art Council'i korraldusel etniliste gruppide kultuuripäevad ühenduses Kanada 114 aastapäevaga. Samal pidustuse perioodil esinesid Hilja Pauli võimlejad Man of World programmis. Võimlejate hulgas on vähe eestlasi, kuid võimlejate arv on teiste rahvuste abil suurenenud.

Korraldajad pöördusid ka eestlaste poole ja olukorra lahendas kunstnik Endel Ruberg, kelle kunstitöödest koostati väljapanek. Kahele suurele pannoole oli asetatud 14 Rubergile omast külmutustehnilist akvarelli ,nahavoolingute seeria „Seitse loomispäeva" ja Jõekääru ning Lättemäe laste joonistusi.

Nende juures oli üks laud nahatööde demonstratsioonideks, teisel laual oli suur eestikeelne Piibel, Kalevipoeg ja viis köidet dr. A. Võõbuse ingliskeelset eestlaste ajalugu, pilditeos Eestist ja ESTO-72 ja ESTO-76 mälestusteosed.

E. Rubergil oli näituse ülesseadmisel abiliseks prantslanna, kellele kunstnik on õpetanud nahakortsutamise tehnikat.

Tänu abilisele, andis see rohkesti prantsuskeelset seletust Rubergi loomingu ja ka Eesti üle, sest enamus külastajaist olid Quebeci prantslased.

Ruberg on alati Eesti vabadusnõude oma tööde esitamise sisse põiminud ja seegi kord oli ta väljapanekute juures Euroopa kaart, kus Eesti koht oli eraldi märgitud ja üle kaardi oli tekst „Nõuame vabadust Eestile!" Ta jagas külastajaile sini-must-valgeid linte inglise või prantsuskeelse tekstiga. Ka oli väljapanekute kohal Eesti lipp lehvimas.

Näitust tabas laupäeval eriti äge tormihoog, mis murdis maha kõik, mis ees oli ja vigastas mõnel määral ka Rubergi väljapanekuid. Kuid pühapäeval jätkus näitus jällegi.

E. Rubergile olid abiks tulnud Jaan ja Linda Kukk skaudi-gaidivormis, kes demonstreerisid Rubergi töid ja tutvustasid Eestit,

Suurt Piiblit ja Kalevipoega, samuti eestlaste tegevust lääneriikides, Jõekääru ja Lättemäe lastesuvekodu kasvandike töid.

Kuna ilmaennustus oli tormihoiatusega, jäid mõned rahvad oma väljapanekutega tulemata ja eestlaste väljapanekuile võimaldus poole suurem pindala. Näitus oli Hilberough poolsaare neeme tipus vana ajaloolise tuuleveski lähedal, kus on kohalik muuseum Quebeci asustanud prantslaste elust.

Endel Ruberg fotograafi ja karikaturisti Henn Arvo silma läbi.

SPORT

Uus kettaheite maailmarekord

Juuli esimesel nädalal Stokholmis peetud kergejõustikuvõistlustel heitis ameeriklane Ben Plucknett uue kettaheite maailmarekordi tulemusega 72.34. Ka eelmine rekord kuulus talle üle meetri madalama tagajärjega 71.20.

Spordiuudiseid kodumaalt

Ateenas peetud autoralli maailmameistrivõistluste etappide hulka kuulunud 28. Akropolise rallil suutis 132 autost lõpetada 2500 km pikkusel distantsil ainult 24. Lõpetajate hulgas olid eestlane Heiki Ohu ja Toomas Diener (Zhiguli), kes üldjärjestuses jäid 15. kohale. Esikohale tuli soomlane Ari Vatanen, koos inglase David Richardsoniga (Ford Escort RS).

☆

Maailmarekordimees Ferenc Paragi viskas Budapestis oda 86.86 ja Laszli Szalma hüppas kaugust 8.12.

☆

Kadrioru staadionil toimunud 800 m distantsil oli edukam Mihkel Konsa, kelle ajaks oli 1.52,4, teist ja kolmandat kohta jagasid Mati Uusmaa ja Raivo Puurits 1.53,6.

☆

Viitnal toimus Tallinna suusnistusmeistrivõistlus. Osavõtjaid oli 395. Tallinna meistriks tulid Kersti Kaasik, Kalle Luuk, Avo Liiva ja Heino Kask oma klassides. Selle kõrval oli veel teatesuunistamise võistlus. Selles startis 73 võistkonda. Naiste meistriks tuli Tallinna Pedagoogilise Instituudi kolmeliikmeline naiskond koosseisus Virve ja Juta Tshuhna ning Kersti Kaasik, meestest võistkond koosseisuga Tõnu Kannel, Tiit Kuusik ja Kalle Luuk.

☆

Eesti amburite (vibulaskjate) võistkond võistles tänavu USA Rahvusliku Amburite Liidu igaaastasel rahvusvahelisel ammulaskmise korrespondentsvõistlusel neljandat korda. Eesti võistkonda kuulusid Merike Sikemäe, Mati Kiilaspea, Inno Kiilaspea, Valentin Tkatshenko ja Ülo Toome. Pärast esimest etappi asus juhtima USA, jättes eestlased kahe silmaga maha. Teise etapi järel seis muutus võrdseks. Kolmandal asusid eestlased juhtima ja säilitasid edumaa ka neljanda etapi lõpul. Võimalikust 7200 silmast lasid eestlased 7156, USA I võistkond 7150. Hinnatav on viljandlanna Merike Sikemäe saavutus, kes tuli naisambureist individuaalarvestuses 2385 silmaga esimeseks, jättes teiseks USA olümpiakoondise liikme Ruth Rowe, kes sai 2354. Meestest oli parim ameeriklane Erwin Myers 2396, eestlastest Mati Kiilaspea 2386.

★

Eesti parimaid purilendureid Eda Laan sai kauglennus kolmnurksel marsruudil tulemuse 591 km, mis on uus N. Liidu rekord.

★

Kadrioru staadionil peetud teatejooksumeistrivõistlustel ületati kolmel korral Eesti rekord naiste 4 x 100 m tõkkejooksus, meeste 4 x 110 m tõkkejooksus ja 4 x 1500 m teatejooksus. Naiste võidukasse nelikusse kuulusid Ellen Külvand, Maili Luts, Eve Tiidolepp ja Terje Esko, meeste tõkkejooksunelikusse Tiit Pahker, Arnold Rüütel, Jaan Lehtsi ja Tõnu Kaukis. Viimases mittesagedases teatejooksus jooksid Raivo Võlli, Raivo Puurits, Vello Misler ja Enn Sellik.

Spordimärkmeid

Torontos peetud Metropolitan Toronto Track and Field Centre kõrgushüppevõistlusel hüppas Greg Joy Vancouverist 2,21. G. Joy oli hõbemedalimees Montreali olümpiamängudel.

☆

Sofias peetud kergejõustikuvõistlustel jäi 17-aastasel bulgaarlannal Antoaneta Todoroval odaviske maailmarekordist puudu vaid 42 sentimeetrit, kuid tulemus 69.66 on uus Bulgaaria rekord ja juunioride maailmarekord ning kõigi aegade edetabelis paremuselt neljas tulemus. Samadel võistlustel 18-meenlanna Fita Lovin jooksis 800 m hooaja tipptulemuse 1.57,47.

☆

Mariboris, Jugoslaavias toimunud kergejõustikuvõistlustel püstitas Atanas Tarev 5.47-ga uue Bulgaaria teivashüpperekordi. Kuulitõukes oli parim ameeriklane Brian Oldield 21.59-ga.

☆

Aasia meistrivõistlustel Tokios hüppas jaapanlanna Hisayo Fukumitsu 1.93, mis on uueks maailmajaorekordiks. Meeste kaugushüppes oli hiinlasel Lin Yuhuangil tulemuseks 8.05. 18-aastane hiinlane Zku Jianhua hüppas kõrgust 2.30.

T.E.Ö.J.S. liikmete vahelisel laskevõistlusel kohtadele tulnud esiküüd. Vasakult M. Veskimäe kolmas koht, Eric Püss kindlustusselts H. Kriku poolt väljapandud rändkarika võitja H. Kuusik, teine koht. Taga seisab seltsi esimees H. Riko.

Toimetusele saadetud kirjandus

VALGED PÕLLUD nr. 78 — 1981. T. E. Baptisti Koguduse Misjonitoimkonna väljaandes on avaldatud: M. Polasheki luuletus „Su juurde . . .", K. Raidi „Vaimulik kuulamine", Esther Sirotkini memuaarikatke „Sihi poole", Don Richardsoni jutustuse järg „Rahulaps", „Võidutsev usk", misjonikirju Lõuna-Aafrikast, Paapua Uus-Gineast, Argentiinast, Kaliforniast, Indiast, Ugandast, Lääne-Aafrikast ja mitmelt mujalt maailmas koos misjonipõldude vajaduste loeteluga.

30 AASTAT EESTI TEATRIT ADELAIDES. Adelaide Eesti Seltsi Teatri väljaanne oma teatritegevuse 30. aastapäeva tähistamiseks 104-leheküljelises teoses on tervitusi, tutvustatakse Adelaide teatritegelasi, Õie Haasi „30 aastat eesti teatritegevust Adelaides: kroonika", L. Treti „Eesti näitekirjanikud Austraalias", „Need, kes aitasid kaasa heliloojatena", V. Siska „Kuri killi ja kulupilli Juku", V. Kanguri „Mõnda Adelaide Eesti Teatri varasemast ajast" ja E. M. Reinpalu „Mälestuskilde". Pildimaterjali on nii rikkalikult, et katab vist kõik lavastused ja neid on väga palju.

BALTIMORE EESTI ORGANISATSIOONIDE BÜLLETÄÄN nr. 161 — 1981. Sisus: M. Kari „Eesti, Läti ja Leedu vastuvõtt USA komiteesse", A. Leinjärve „Vaimu priiust nõudkem!" ja „Kapten Vassili W. Williamson (Villemson) 80-aastane", T.E. „Naiskooride kaunis kevadkontsert", L.G.M. „Emadepäev — eesti kooli lõpupidu Baltimores", T.E. „Vanaranna" kevadpidu", L.E. „Kalevipoja-päev Baltimores", „Emadepäev Baltimores" ja lühiteateid ning informatsiooni. Viimase hulgast selgub, et Baltimores Eesti Majas korraldatakse traditsiooniliselt isadepäeva. Serveeritakse krabisuppi, sütel küpsetatud liha, pakutakse salatit, kohvi-kooke, jõhvikajooki ja vaadiõlu eesti soost isade austamiseks.

VALGUS nr. 7—8 — 1981. Sisus: E. Kiil „Uuestisünd ja mis see tähendab", Maria Auväärti luuletus „Õndsa kodu ootel", dr. Paul Yonggi Cho „Meie sõnade väljarääkimises peitub loov jõud", K. Verendeli luuletus „Mälestused", E. Hansari kõne „Pühitsusest", H. M-a „Ma tegin väga rumalasti", H. Ennis „Vaata Jeesusele!", Piiblijutlustajate päevad, H. S-m „Tertullianus", misjonikiri Tshiilist, mälestussõnu lahkunule, H. M-a luuletus „Seal me istusime" ja E. Kiil „Nelipühi ärkamine Eestis".

RAHVUSLIK KONTAKT nr. 2 (90) — 1981. Rootsi Eestlaste Esinduse väljaande uues numbris on avaldatud: David K. Willis „Külastades vaprat Jürit", I. Pleeri ettekanna „Ühe häälega ja ühise otsustavusega", E. Pütsep „Laureaat Eduard Ole", A. Mägi „Peeter Lindsaar — eesti sõjaväe kroonik", A. Moor „Mõned mõtted prof. Hans Kauri juubeliks", O. Viirsoo „Rudolf Schmuuli kuuendas kümnes", J. Västrik „Elmar Reisenberg 75", O. Viirsoo „Kristjan Meikop 80", I. Toigre „Ernst Idla elust ja tegevusest aastail 1901—1954", I. Toigre „Leopold Tõnsoni mõtteid" ja K. Meikopi „Sõnavarast".

ANDRES KÜNG

MIS TOIMUB SOOMES

Kirjastus Välis-Eesti & EMP

311 lk. Hind $14.00 br. + saatekulu 50c

Eesti ajakirjaniku teos põhineb laialdasele allikmaterjalile. Ta analüüsib Soome sise- ja välispoliitikat, riigi tänapäevast olukorda ja suunda, Nõukogude Liidu Soome-politikat, Soome valitsust presidendist parteieluni ja palju muud, tuues Soome saatusest huvitatud lugejaile palju uusi andmeid.

Müügil Vaba Eestlase talituses

LUGEGE

Johan Pitka

RAJUSÕLMED

Koheselt pärast Eesti Vabadussõda kirjutatud mälestusraamat „värskete" elamustega Eesti vabaduse eest võitlemisest aastail 1914—1919. Raamat ilmus 1972. a. admiral J. Pitka 100. sünniaastaks.

237 lk. — Hind $8.80 pluss 50 centi saatekulu

KINKIGE

oma võõrrahvusest sõpradele Eesti võitluse tutvustamiseks ingliskeelne

Evald Uustalu

FOR FREEDOM ONLY

Hind $7.00 pluss 50 c saatekulu

MÜÜGIL VABA EESTLASE TALITUSES

Hanno Kompus'e

„KUSTUTAMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE . . ."

Hind $11.—, saatekulu 85 c.

Müügil „Vaba Eestlase" talituses

ILMUS

EDUARD RÜGA, graafik ja maalija

Toimetanud ENDEL KÕKS, ERIC PEHAP ja ARNO VIHALEMM

Monograafia „Pallase" kunstikooli lõpetanud kunstnik Eduard Rüga õpinguist ja tööst, kelle elutöö vaatluse kõrval tuuakse esile ka kunstikool „Pallas" õppeasutusena ja eesti kunstnike ettevalmistajana. Raamat on kerge ja huvitav lugeda ka laiemale lugejaskonnale.

Hind $10.00 (postiga tellimisel lisada 50c)

SAADAVAL VABA EESTLASE TALITUSES

Eestlase elamused Iraanis

Kummaline hommikumaa

2.

RAUDTEE LÄBI MÄGIMAASTIKE

Edasi sõites jõuame Paradiisiaia piirile. Rong peatub kuristikus, jaamahoonet ümbritsevad suured puusõe virnad, süsi laaditakse kottidesse ja saadetakse Teherani. Rong läbistab tunneleid ja ületab savise veega jõgesid, mille kaldal asetsevad savist pätsatud elamud. Siira-viiraliselt põikub ta ühest ilmakaarest teise, kerkides üha kõrgemale. Maastik pole enam roheline, kohati võib silmata kuivi kasve, eemalt tuletades meelde meie kadakaid. Peatume Abbasabadi jaamas, mis asub all orus.

Lõunapoolseil mägedel erinevad mingid kindluse varemed, mida kohalikud elanikud nimetavad Bela-Diva varemeiks. Seal olevat röövlite pealik Abbas varjanud üht valget naist — Riza-Shahh vallutamisel purustas aga kindluse suurtükitulega.

Sõidame edasi — me pea kohal laiub sinine taevas, all on põhjatu kuristik. Läbistades lugematuid tunneleid, rong tõuseb paksu uttu, milles ta sumab ligi tund — siis harveneb udu ja oleme sõitnud läbi pilvede heledasse päikesse. Järgmisest jaamast võib visata eelmise katusele kivi, oleme otse ta kohal, kuigi oleme sõitnud vahemaad paar tundi. Edasi sõites jõuame Semnani naftaallikate piirkonda — veelkord paradiislik viljapuude vööt, siis saabume mägedevahelisse palavasse auku. Siin osutus raskeks vee küsimus, puurides ükskõik kui sügavale, vesi ilmus küll nähtavale, kuid kadus. Kuni sakslased tõid sisse tunneli kaudu soolase vee, ning tänaseni juuakse siin soolast teed, kuna supi valmistamisel pole vaja lisada soola.

SOOL JA LIIV

Kaugemal lõuna pool on kõrb, kohati mõni haljendav oaas, muidu sool ja liiv. Talvel hulguvad siin hundi- ja shaakalikarjad, suvel on kuiv kuumus liivatormidega. Kõrve lõppedes jõuame muhamedi-usu püha linna, mida nimetatakse „Öösel-sind-tarvis". Linnas asub moshee, mille arvel saab ülalpidamist kogu linnakese rahvas. Kõikjalt käiakse siin palverännakuil. Tullakse harilikult ööks, ning kummardamise asemel määratakse siia kohtamisi, selleks on kõik soodustused, et mees võiks veeta aega teise mehe naisega — mõlemad on tulnud ju palverännakule.

Saabume pealinna Teherani, rongid jooksevad kolme paari roopaiga jaama põranda alla. Jaam on marmorist, ainus hoone Pärsias, kus põrand puuparketist. Juba eemalt paistab linna fassaadis kõrgel posti otsas Riza-Shahh-Pahlevi kuju, hobusel ülestõstetud käega, nagu manitsedes Teherani veel edasi kannatlikkusele.

Lõuna pool Teherani on paarsada km. kaljustikulist kõrbe, rong lookleb lugematuil sildadel ja tunneleis, millest pikim 7 km. Suvel siin kaljude rägastikes kuumus ületab 70°C. kohati võib silmata harvu palmidesalku. Sügav ja käredavooluline jõgi on piiriks Luuride ja Bahtraaride vahel — siin raudtee ehitustööd osutusid ületamatult raskeiks. Ehitamisel kinnitati raudtrossid kaljudesse, millel ratastega liikuv korv vedas töölisi ja tööriistu üle jõe.

Üksteisele vaenulised suguharud, kes elavad teine teisel pool kaldal, tihti lõhkusid trossid, hävitasid tööriistad ja tapsid töölised, oma teguviisi õigustades sellega, et: „mingu teisele poole jõge, tehku seal mis tahavad, siin pool on meie kaljud, meie neid uuristada ei lase." Iga meeter siinset raudteed maksab meie rahas umbes 2500 kr.

KOOL TEHTI SUNDLÜSLIKUKS

Möödunud — 1937 — aasta reformina avati üle maa hulk alg- ja keskkoole, samuti sundkorras kõik kodanikud 25—45 aasta vanuses peavad õppima lugema ja kirjutama. Varem tundsid kirja vaid pühad mehed, naisi hoiti sarnasest tarkusest valjult eemale.

Kuni selle aastani linnad omasid ilme nagu tuhat aastat tagasi — laiemad tänavad, lubades vaevu viis inimest kõrvuti käia, moodustavad enesest savimüüride vahel looklevaid keerdkäike. Nüüd on alatud linnade lammutamise ja ümberehitamisega. Ent veel on vanu müüre kitsaste, madalate, kahepoolsete ustega, mille taga Pärsia naised nii palju kannatanud, hinnalisi vaipu valmistades.

Müüride vahele peidetud elu on säilitanud tänaseni vanu kombeid, tooreid, kui seaduslikke jubedusi. Hinnaline ja kaunis vaip võiks paljugi jutustada naiste pisaraist ja kannatusist, mis lõppesid ühe sõlmija suremisega ja jatkusid noorte käte juurdetulemisega, kuna vaiba valmistamine vajas mitme generatsiooni tööd. Varem vaibad olid rikaste shahhide eesõigus, kes neisse lasid sõlmida endi elu rõõme ja hiilgust: pildid, millel shahh kas istub üksinda tosina või poole naiste keskel, või siis jahijooniseid, losse, sõjategevust.

Neist vaipadest on säilunud vaid viis, mis hoitakse alal muuseumides Londonis, Viinis ja New Yorgis, kaks neist Pärsias. Hiljem jõba vähem külastati, tülitseb „õnnelikkad kodanikud tellisid samuti vaipu. Nüüd kopeeriti jooniseid kividelt, rahadelt, mosheede varemeilt. Vaiba punumiseks tarvitakset valget lambatalle villa, mida pestakse mineraalallikates, pulkadel muudetakse lõngaks, värvitakse rohu- ning mineraalvärviga. Üheksateistkümnenda sajandi viimasel veerandil vaibad võidavad turu Euroopas ja Ameerikas. Tänapäeval on Pärsias 43 suuremat ja hulk väiksemaid vaibatööstusi. Igal tööstusel on oma eri tööviis, värvid, joonised ja väärtus.

Peale vaibatöö leidis aset neis halles savimüüres omapärane, meile nii vähetuntud muhamedi abielu.

NAISE VILETS ELU

Idarahvas kuni neljateistkümnenda sajandi alguni oli kas päikese, kalju, oru või mingi väikese eseme kummardaja. Kui Muhamed kirjutas koraani, taipas ta hästi tolleaegsete inimeste soove ja nõrkust. Ta lubas mitmenaisepidamist, naise ilmajätmine inimõigusist leidis aga suurt poolehoidu meeste hulgas. Jõuga vallutasid uue usu pooldajad idarahvaid, ka Pärsia.

Koraani järgi naine on koduseks esemeks, nagu tool istumiseks või piip suitsetamiseks — naine, et soetada lapsi ja vaigistada kirgi. Kui mees naisest tüdineb, siis kas müüb ta odavamalt või kingib töölisele, või jätab n.ö. tööloomaks ja ostab uue. Kui tuuakse uus naine majja, ta edaspidiseks saatuseks on olla igapäev tülide põhjuseks. Kui mees nädalas rohkem aega veetis ühe naisega, siis see, keda rikkad kodanikud tellisid samuti kumaga", hirmul oma saatuse eest. Samuti, kui mees mõnele rohkem ehteid kingib.

Tülid rikkamate juures lahendatakse naiste eraldamisega eri tubadesse või majadesse, vaesemate juures lihtsalt piitsaga. Sadanded aastad muutsid naise võimetuks koduloomaks ning kasvatasid parandamatuid pahesid, nagu vargus, vihkamine, autus ja ebainimlikkus, mida juba rinnapiimaga toidetakse lastele. Kui mees laste toitmiseks annab raha, naine pikema mõtlemiseta peidab sellest pool enda mustade päevade jaoks. Või kui kodus puutub kätte mõni ese, mida võib teha rahaks, realiseeritakse see, ja raha peidetakse samal otstarbel.

MUHAMEDI GENIAALNE LEIUTIS

Naise orjastajaks on Muhamedi väljamõeldud „sedra". See on mustast siidist rüü, mis koosneb sukkadest, kederluu kohal laienedes moodustab väga laiu pükse, jättes ülalpool puusi lopsakaid volte, tõuseb pealaeni ja moodustab peakatte, täites ühtlasi suurräti aset — kõik ühes tükis. Otsa ees erineb tihemust jõhvidest võrk, mis nööritult ümber pea jätab silmade kohta avause, kuna alaosa näost katab jälle langev võrk. Naine kujutab enesest pealt teravnevat musta posti, ainult nii võidakse teda näha peale mehe, isa, poja, venna. Muhamed, välja mõeldes orjastava sedra, arvestas ka selle häid külgi: kui ühel on ilusam naine, et teine siis teda ei näeks ega ära varastaks.

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 8/ 3-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7672

DR. S. BROGOWSKI
OPTOMETRIST (OPTIK)
Tel. 531-4251
412 RONCESVALLES AVE.
AT HOWARD PARK

Vastuvõtul Londoni linnapea juures, eestlased ja nende naabrid. Vasakult ajalehtede esindajaist soomlane, leedulanna, kaks eestlannat, Londoni linnapea Al Gleeson ja lätlanna.

Ly Krabi-Parma reisikirju

Õppigem tundma Ontariot!

3.

VEIN ROOSTEVABADES TANKIDES

Terasevabrikust tõttame sootuks teise õhkkonda ja külastame Winonas Andres veinitehast. On üldiselt teada, et Niagara Peninsula on Ontario puuvilja- ja viinamarjade-kasvuala ja vastavalt sellele on seal ka peale eelpool mainitu mitmed teised Kanada tuntud veinivabrikud.

Andres Wines on asutatud Winonas 1961. a. ja hiljem laiendatud veel viie vabriku võrra mujal. Omal viinamarjaistandusi ei ole, ent nad on tarbijaks ümbruskonna 100 istandusele.

Vastupidiselt suurtele ja kuulsatele veinvabrikutele Austraalias, L.-Aafrikas, Portugalis ja mujal, kus kasutusel olid puust veinivaadid, mille vanust uhkusega mainiti, oli siin vein käärimas suurtes roostevabades tankides, mille kapatsiteet enamasti oli 30,000 gallonit, kuna kõigi tankide kogumaht kokku oli 3,2 miljonit gallonit. Miks mitte puust vaadid? Vastati, et roostevabad nõud on kergemini puhustatavad. Võib-olla on see nii, küllap see muidugi moodne on, kuid tõenäoliselt toimub käärimine sellises nõus suure hulga kemikaalide toimel ja puudu jääb see veinile eriomane maitse ja aroom, mida puuvaadid annaksid. Aga ega ole Ontario veinidki sama kuulsad kui on paljudes teistes maades, mida siin sageli viinamarjade kvaliteedi arvele pannakse. Ka Andres vabrikul on olemas vanu ja kauahoitud veine, vanim õeldi olevad paarikümne aasta ümber ja hinnaks on tal üle $100.— pudelilt.

Andres Wines aastane produktsioon on 3 miljoni dollari piires. Suurem osa veinvabriku tööst toimub mehhaniseeritult, pooleldi linditööna, nagu pudeleisse valamine, korgitamine, siltidepanek ja kastesse pakkimine.

Tutvumise järele järgnes tavakohane veinimaitsmine ja pakutavaid oli õige palju sorte. Meelde jäid ja maitsesid hästi Baby Duck ja Baby Champaign.

ALATI HUVITAV NIAGARA JUGA

Teel oma ööbimispaiga suunas sõidame Niagara Parkwayd pidi ja läbime ajaloolise Niagara-on-the-Lake linnakese ilma peatuseta, kuigi vähemalt Shaw Festival teatreid seal nägema peaks. Peateater — Shaw Festival Theatre — on üks võrratult ilus teatrimaja avarate heinamaade ja väljade keskel ja hooaegki on juba alanud. Muuhulgas on see maailmas ainuke teater, mis on pühendatud Bernard Shaw ja ta kaasaegsete loomingu esitamisele.

Edasi möödume ilusast, tibatillukesest kabelist — Way-Side-Chapel — kuhu maksimaalselt vaid 7 inimest sisse mahub. On ihaldatud koht laulatusiks, ruumi vaid pruutpaarile, nende vanemaile ja õpetajale. Läheduses asub ka üks aianduskool — School of Horticulture — mis olevat üks P.-Ameerika paremaid.

Niagara Falls kuulub jällegi nende kohtade hulka, mida iga torontolane kindlasti näinud on ja koos kaugelttulnud külalistega veel korduvalt ja korduvaltki imetleda on võinud. Õhtune värviliste ilutulede mäng Niagara jõe vahustel vetel on kui esimeseks tervituseks ja paistab ära meie hotellitoa rõdule, kes aga ilutulestikku lähemalt vaadelda tahab, jalutab alla jõe äärde seda imetlema.

Hommikul teeme kaasa Niagara Fallsi tavalised atraktsioonid: vihmamantleisse riietatuina rändame tunneleid pidi kose alla selle võimsust ja vägevust vaatama ja hiljem sõidame uue kallakvaguniga järsakmäest alla jõe äärde, et kaasa teha „Maid of the Mist Cruise" ehk laevasõitu joa lähistele. Peavad sel laevakesel küll tugevad mootorid olema, et ta joale nii ligidale otse vastuvoolu edasitungida suudab.

AINULT ÜKS ON PÄÄSENUD

Niagara Falls, mille vanus on umbes 400 miljonit aastat, kuulub kahe sõbraliku riigi valdusse: Kanada omab kõrgema ja võimsama osa Niagara joast — Horseshoe Falls, USA osa on laiem ent madalam ja mõlemad nad on kasutatud elektrijõujaamade käigushoidmiseks. USA poolele jääb ka joapealne Coat Island — Kitsesaar, mis oma kummalise nime on saanud sellest, et vanasti karjatasid indiaanlased seal kitsi, kuna need seal huntide eest eraldatud ja kaitstud olid.

Niagara joast alla sõita küll mitmesuguseis tünnides ja kaitsevahendeis on katsetanud paljud, vähesed on eluga pääsenud. Niagara imeks kutsutakse 7-aastast poisikest, kes 1960 a. kalastusretkel ümberläinud paadist veevooluga joast alla tuli ja ellu jäi, ta on ainuke, kes ilma ühegi kaitsevahendita sellises vetemõllus eluga pääsenud on. Selle sündmuse 20.-daks aastapäevaks kutsuti ta nüüd juba 27 aastasena koos perega oma Florida kodust Niagara Resort and Tourist Associationi poolt siia külla ja miljonid uudiste-sõpradest võisid teda uuesti tervitada ja näha TV-s või kuulda raadios. Ta ütles: „See kõik meenub mulle uuesti ja uuesti kui vana film, selgelt ja meeldesöövinuna."

LENINGRADI PORTSELAN JA VENE KIVIKUJUD

Niagara Fallsi mitmete lõbustuskohtade seast kerkib esile Skylon Tower, mis valmis sai 1965. a. ja on 160 m (520 jalga) kõrge. Toronto CN torni kõrgust tal pole, ent kuna ta on ehitatud kõrgele mäenõlvakule, on ta vägagi imposantne, ta vaateraadiuseks selge ilmaga on 40 miili ja näha võib üle lahe Torontotki. Skyloni allkord on ehitatud lõbustuspargiks (Indoor Amusement Park) paljude karussellide, sõitude ja mängudega, üleval on pöörlev väga ilus söögisaal, mis ühe tunni jooksul teeb täistiiru, päris tipus on veel üks restoran nimega Summit Suite ja vaatlusrõdud ümber terve torni.

Turistide rõõmuks on Skylonis rohkesti poode ja poekesi, kus leidub „mälestusesemeid tervest maailmast". Esimesina hakkavad silma Leningradi portselan, Vene kivikujud ja puulõiked ning kastikesed ja muud, impordimaana märgitud USSR, Bulgaaria, Poola j.t. Puust suurem „babushka" maksab $17.25, mis on tõesti vägev hind sellise asja eest, ka merevaigust ehted on USSR märgiga, kuigi nad tõenäoliselt pärit on Leedust. Kõik muu kaob kui selle esmanähtu varju ja tundub, et raske on leida õigustust sellisele impordile.

Niagara juga öeldakse olevat maailma seitsmes ime, teda võib tõepoolest ikka ja jälle vaadelda, ta on liikuv, elav ja alati uus. Teede ääres õitsevad seal praegu kastanid oma valgeis küünlais ja võõrasemad on lillepeenrail. Suvi on lähedal. Eelmisel korral olid õitsemas tulbid ja nartsissid ja siis oli alles kevad.

VABA EESTLANE

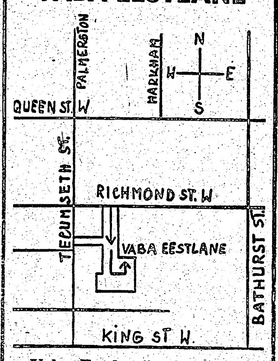

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—3-ni

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus
väljaspool tööaega:
Karl Arro 482-0242
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE
VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul	$4.—
esiküljel	$5.—
tagaküljel	$4.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70, Stn. C.
Toronto, Ont. M6J 3M7
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495

2. **Mrs. Leida Marley**
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8
Telefon: 223-0080

● Thirlmere Eesti Selts „Koit" Näiteringi 10-nda aastapäevaks lavastati aprillis Arvo Mägi 3-vaatuseline komöödia „Eedeni aias". Näidendis mängisid Ingrid Kallas, Marge Kongas, Vilma Reinfeldt, Leida Pilt, Meta Vaher, Leonore Hindreus, Aleks Rebane, Valev Kongas, Meinhard Pilt ja Uve Linholm. Lavastas Viktor Kruusamägi, lavapilt oli Ingrid Kallaselt.

● New Yorgi Eesti Majas toimus juuni alul kunstnik Karl Niideri kunstinäitus. Väljapandud 21 tööd pärinesid aastaist 1940—1980. K. Niider sai oma kunstilise hariduse Riiklikus Rakenduskunsti koolis Tallinnas aastail 1924—27. Ühendriikidesse saabus K. Niider 1949. a. Saksamaalt. Seekord esines ta peamiselt pliiatisjoonistega ja mõnede akrüüllikmaalidega.

Rootsile — tänutundega

Silvia Airik-Priuhka, Est! Est! Est! Välis-Eesti & EMP 1980. 207 lk.

Rootsi keeles kirjutavate eestlaste arv suureneb. Aastate jooksul on eesti autoreist mitmed jõudnud rootsi keelde tõlgete kaudu, nooremad aga on valinud rootsi keele kirjutamiseks ja tänaseks on neid juba nii mitu, et peaks seda gruppi hakkama vaatlema omapärase ilminguna, kas eesti kirjanduse või rootsi kirjanduse juures, kui keel määritleks kuuluvuse.

Viimastel aastatel on ilmunud Helmi Mäelo „Jag älskar livet" (1978), Alex Militsa triloogia „Peter — barn av et krig" (1978), „Peter från ingenstans" (1979) ja „Peter Radek" (1980), Käbi Laretei „En bit jord", Umblia värsikogu ja hiljuti P. Puide värsikogu „Över levande".

Nende kõrval ilmus jõululauale Silvia Airik-Priuhka „Est! Est! Est!" autobiograafiline jutustus.

Autor kirjeldab oma esimesi paguluseaastaid Rootsis sooja tänutundega.

Sotsialistliku Rootsi kohta on paljudel konservatiivseil eesti pagulasil tavaliselt kriitilisi kommentaare. See on veelgi suurenenud tänapäevases Rootsis, kus ühiskonnavormid ja selle eetilised tõekspidamised on muutunud. Ning sõjajärgne ajastu on sealgi „vanaks heaks rootsi ajaks".

Uus teos on raamjutustus ühe ühiskondliku uurimuse teostaja soovi täitmiseks, et näidata praeguse olukorra taustal ühe mõnekümne aasta taha jäänud noore arengulugu. Raamatu pealkiri „Est! Est! Est!" ei tähenda mitte eestlaslikku kuuluvust, vaid on pärit roomaaegse böömi piiskopi loost, kes oma reisil Rooma saatis teenri ette teele, et ta märgistaks sõnaga „est" need võõrastemajad, kus on hea vein. Jõudes Montefiasconesse, Toskaanas, leidis teener, et vein oli nii hea, et ta kirjutas „Est! Est! Est!".

Piiskop ei saanudki sealt enam kaugemale ja on sinna maetudki. Veel tänapäeval nimetatakse seda veini „Est, est, est!"

Sellega tõmbab sümboolseid paralleele ka S. Airik-Priuhka, kes hindab sellisena Rootsit. Tema saatus erineb tavalise pagulase elust, kuna jõukas rootsi lasteta abielupaar adopteeris ta juba põgenikelaagrist omale kasulapseks. Tema olukord on hoopis erinev teiste maapagulaste esimestest aastatest. Noor tütarlaps tutvub selle veidi vananenud rootsi perekonna ning nende tuttavate elu ja maailmaga. Kodumaale mahajäänud isa ja ema asemele saab ta nüüd papa ja mamma ning kasuema leebuse ja armsusega võiks üldistada nagu Emakest Svead selle ajaloolises aristokraatsuses. Silvia Airik-Priuhka kirjeldab elu, mis tänapäeva Rootsiski on juba nagu teisest ühiskonnast, noore silmade kaudu on see huvitav läbilõige rootsi jõuka inimgrupi elust.

Autor on oma teose hoidnud rangelt tema suhetele kasuvanematega. Nendega vesteldes kirjeldab ta ka eestlaste saatust, mõneti küsimusi, mis selleaegses rootslaste eluski tähelepanu äratasid.

Muus osas jääb Silvia üsnagi võõraks, eriti kokkupuuteist eestlastega ta ei räägi, ei sedagi kellega ta ise otsustab, vastu oma kasuema soovi, abielluda.

Raamat on nagu tänudokument kasuvanemaile muretute pagulasaastate alg-ajajärgu eest, aga laiemas ulatuses kogu Rootsile, kus oli sõjajärgses elus nii palju erinevat, et see tänapäeva sotsioloogi juba uurimismaterjalina huvitab.

Hannes Oja

Ain Kalmus 75-aastane

Evald Mänd, kirjanikunimega Ain Kalmus, tähistas 8. juunil Amherstis, Massachusettsis, oma 75-a. sünnipäeva. Ta sündis Emmastes, Hiiumaal, 8. juunil 1906, õppis mitmes koolis, peale muu Baptisti Teoloogilises Seminaris ning Andover Newtoni Teoloogia Kolledzhis, USA's, kus saavutas doktorikraadi teoloogias ning on olnud hiljem õppejõuks.

Kirjanduslikku tegevust alustas Ain Kalmus Eestis juba 20-ndate aastate lõpul, kuid laiemalt sai tuntuks, kui 1944. a. „Eesti Sõna" tellimisel ilmus temalt ajalehes romaan „Soolased tuuled". See oli August Mälgu zhanris värskelt ja elavalt kirjutatud romaan rannarahva elust. Koos suure põgenikelainega lahkus ka kirjanik oma perega Eestist, oli kuni 1947. a. Rootsis ning siirdus sealt juba 1947 edasi USA'sse. Rootsis ilmus temalt kaks teost „Öö tuli liiga vara" (1945), milles käsitletakse ühe eesti perekonna saatust iseseisvusperioodi lõpul ja läbi okupatsiooniaegade kuni pagemiseni Eestist. 1946. a. ilmus Kalmuselt Rootsis romaan „Kaarnakünka", milles ta kirjeldab eesti metsavendade elu. 1946. a. ilmus raamatuna ka ta varem ajalehes avaldatud romaan „Soolased tuuled".

Ameerikasse asunud, kirjutab Kalmus romaani „Hingemaa" (1948), milles vaatleb siia maale sajandi algusel rännanud eestlaste elu ja raskusi kohanemisel. Romaani aluseks on autori enda poolt kogutud faktiline materjal.

Ain Kalmus on oma liukirjanduslikus loomingus kasutanud peamiselt kolme motiivi: rannaelu, usulisi motiive ja ajaloolist elementi. Tema romaan „Prohvet", mis on ilmunud ka saksa keeles pealkirja all „Die Ehe des Propheten" (1950) käsitleb Vanas Testamendis esineva prohvet Hosea elulugu 8. sajandist e. Kr.

Ka järmises kaheköitelises romaanis „Tulised vankrid" (1953) on peategelaseks usumees, nimelt varakristlik piiskop Polykarpos Väike-Aasias. Selles romaanis kasutab autor rohkem senisest psühholoogilist sisevaatlust, kirjeldades Polykarpose võitlust paganluse vastu.

Romaanis „Juudas" (1959) vaadeldakse Kristuse reetja sisemaailma ja ta inimlikke otsinguid.

Ajaloolise teema juurde siirdub kirjanik oma triloogias „Jumalad lahkuvad maalt", „Toone tuuled üle maa" ja „Koju enne õhtut" (1956—1964). Romaan käsitleb muistsete eestlaste ränka vabadusvõitlust ja maa vallutamist saksalaste poolt, kattes ajastust 1170—1230.

Viimastel aastatel on kirjanik asunud kirja panema oma mälestusi, milledest seni on ilmunud kolm köidet. Esimene „Kodusaar" (1972) on soojasüdameliselt kirjapandud ning kirjeldab Hiiu saare kaunist loodust ja autori noorpõlve. „Ajastute vahetusel" (1977) käsitleb kommunistliku okupatsiooni tuleku aegu. Kolmas köide „Päästa meid ära kurjast" (1979) vaatleb 40 aasta perspektiivis murrangulisi sündmusi aastail 1940—44 Eestis ja kolme pagulasaastat Rootsis (1944—47) kuni kirjaniku perekonna asumiseni Ameerikasse. Mälestused katkevad kirjaniku ja pere saabumisega New Yorki.

Ain Kalmuse teoseid on tõlgitud rootsi, taani, norra, inglise, saksa ja hollandi keeltesse ning mõningad teosed on ta kirjutanud otse inglise keeles.

Temalt on ilmunud jutluste kogusid ja rohkesti vaimuliku sisuga artikleid. Kodumaal toimetas ta usulist noorte ajakirja „Elukevade". Ta anded on mitmekülgsed, mõjustatud osaliselt usulisest eetikast, mis annab ta loomingule positiivse värvingu.

Mall Jürma/VES

EESTLASED MAAILMARADADEL

● Washingtonis, Smithsonian Institutioni Air and Space muuseumis toimub praegu näitus, millel esineb ka meie nooremapõlve kunstnik Naima Rauam, kes elab E. Holdenis, Maines. Kunstnik on ise kolmandat aastat lendur, mistõttu see ala kajastub ka tema loomingus, olles asjahuvilistes ringkondades leidnud märkimisväärt hinnangu. Naima Rauam esines ka ESTO-'80 näitusel Stokholmis. Oma loominguga on ta esinenud näitustel New Englandis, N. Yorgis, Washingtonis ja Pittsburghis. Eelseisval suvel tahab ta koos kunstnikust abikaasaga viibida Nantucketis, Mass. ja esitada töid James Hunt Barker Galleries. Samuti on tal kavas iseseisev näitus augustis.

● New Jersey Institute of Technology Newarkis, N.J. töötab õppejõuna maailmaruumi alal USA sõjajõudude kolonel Heiki Ellermets. Ta on ühtlasi USA sõjajõudude Kommunikatsiooni ja Elektroonika Ühingu esimeheks instituudis. Tema poolt anti hiljuti üle auhinnad sellel alal ROTC süsteemis õhujõudude ohvitserikutsele valmistuvaile silmapaistnud saavutuste eest õpingud lõpetajaile. Kol. Heiki Ellermets kuulub lennuväe koosseisu.

● Mohawk Valley Community Colleges professorina töötav Jaak Rakfeldt valiti esitamiseks osariigilisele auhinnale kui „Excellence in Teaching" New Yorgi osariigi kolledzhite ja ülikoolide süsteemis. Selle auhinnaga hinnatakse igal aastal N.Y. osariigi ülikoolide süsteemist silmapaistnud õppejõude, raamatukogunduse ala ja ülikoolide professionaalsel alal tegelenud isikuid.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 14. juulil 1981 — Tuesday, July 14, 1981

KIREV MAAILM

PHILADELPHIA — Teie tujud täidetakse hea raha eest Philadelphia firma poolt, mis kannab nimetust „Whim for Rent" (Tujude üürimine). Ettevõtte juht ütleb, et väga palju inimesi on nõus hästi maksma, kui nende eriskummalised tujud täidetakse. Näiteks keegi proua tahtis, et pasunakoor tuleks varahommikul marssides tema maja juurde, et poega sünnipäeva puhul äratada ja tervitada. Rohkelt nõutakse firmalt kõhutantsijaid igasugustele pidustustele ja olengutele. Firma kaudu võib palgata ka mõnd tuntud jalgpallimängijat ülemkelneriks kodusele peole hinnaga $500—1000 õhtu pealt. Hiigelsuuri koogikarpe, millest party'il välja hüppab nappides riietes või täiesti alasti tütarlaps, tellitakse väga rohkesti. Firma üürib ka tegelasi, kas lasevad endale teatava summa eest tordiga vastu nägu virutada. Mõned firmad lasevad ettevõttel korraldada tihti päris fantastilisi pidustusi. Näit. elektrifirma Royal Electric Supply Co. laskis oma parkimisplatsil välja ehitada vesterni farmi, kus olid karjaaiad, heinapallid, kitsed ja hobused ning kus serveeriti toitu kauboide kombel. Kõik see maksis vaid 15.000 dollarit.

BERKELEY — Hommikusöök on väga olulise tähtsusega. The University of California 10 aastat kestnud uurimised näitasid, et hommikusöögi söömata jätmine on seitsmes suurem surmapõhjus. 7000 uurimisaluse mehe ja naise kohta selgus, et hommikusööki tavakohaselt mittesöömisel on surevus meestel 40% ja naistel 28% suurem võrreldes nendega, kes hommikusööki kunagi ei jäta söömata

EDMONTON — Edmontonist tuleb 1. jaanuaril Kanada maa-alalt suurim suurlinn, kui selle maaalale liidetakse veel 35.000 hektari ümbruskonna maadest. Sellega maa-ala tõuseb umbes 69.600-le hektarile. Seni on suurimaks Kanada suurlinnaks olnud Toronto oma 62.400 ha-ga, kuid Timminsi maaalad ulatuvad 318.500 ha-le.

NEW YORK — 8 supermarketi omanikku arreteeriti, kuna nad kuulusid mingisse süütajateringi, kes kõrgete kindlustuste kättesaamiseks süütasid oma ettevõtteid. Arreteeritud, kes kandsid nimesid nagu Bueno, Rodriguez, Santana jne., omavad umbes 150 supermarketiga Brooklynis, Manhattanil ja Bronxis ärisidemeid. Kõige rohkem oli tulekahjusid Brooklynis.

NEW YORK — Linna prügivedajad on nagu politseinikud ja tuletõrjujadki hakanud enne pensionile minekut tegema rohkelt ületunde, et linna pensioni tõsta. Näit. prügivedaja William Harris saab palka $19.728 aastas, kuid ületundidega kokku oli tema palk $32.524. „Daily Nem'is" toodud nimekirja eesotsas on kümme prügivedajat, kelle üldpalk sel teel on tõusnud üle 30.000 dollari aastas.

OTTAWA — Mõrvade hulk vähenes Kanadas möödunud aastal 17% võrra, tehti teatavaks Statistics Canada poolt. Möödunud aastal oli Kanadas kokku 493 mõrva eelmise aasta 587 vastu. Ametivõimud ütlevad, et see arv on väiksem 1972 aasta järel. Aastal 1975 oli Kanada ajaloo kõrgeim mõrvade arv, tõustes 3,07-le 100.000 elaniku kohta.

OTTAWA — Sageli kuuldakse, et rahulolematud abielumehed kurdavad, et abielu on sama kui minna normaalsest varem hauda. Statistics Canada andmed näitavad siiski vastupidist. Hiljuti avaldati 1976. a. rahvaloenduse alusel tehtud uurimus, mille kohaselt abielus olevad inimesed elavad üldiselt kauem kui vallalised. Abielus olevate meeste keskmine eluaeg oli vähe üle 72, aga eluaegseil poissmeestel umbes 64 aastat ja leskedel ning lahku läinuil üle 60 aasta. Vastavad arvud naissooliste juures on 79, 76 ja 73 aastat.

Mitmesuguseid tegelasi Tallinn Festivalil, vasakult Paul Pede, mungariietuses Ivar Luksep, festivali perenaine Anne Liis Tüll ja teine munk Thomas Hanslep. Foto: Vaba Eestlane

Täna on juttu

Naised joovad rohkem kohvi kui mehed

Türklased maailma peenemaitselisemad kohvijoojad

Kohvijoomise probleemid tõusevad ikka vahetevahel üles. Ühed asjatundjad ja arstid avastavad uusi aspekte, mis peaksid jalamaid kummutama eelmised. Sellisena see ringkäik on toimunud. Kohvi tõeliselt ergutab, aga seda ei või liialt juua, kuna ka kohvi võib tekitada pohmeluse, põhjustab ärritatud oleku või tekitada tõelise kohvineuroosi: värisevad käed.

Ei maksa loota sellele, et kohviga võid ergutada ennast värskeks pärast pidutsemisööd, sest katsed näitavad, et see ergutav jook võib mõjuda täiesti vastupidiselt. Kohvi ergutavast mõjust räägib see, et alalised kohvijoojad, kes on pidanud loobuma oma lemmikjoogist, on masendunud või muutunud enesest äraolevaiks ja ärritatuiks.

Teadlased on märganud, et mõned kohvijoojad saavad tõelise „löögi" kohvis olevast kofeiinist — see ergutab neid silmapilkselt — nad on jälle erksad ja neil on kergem keskenduda.

Tüdimus, väsimus ja unisus kaovad. Aga kohvijoomisega ei tohi liialdada. Kui jood liialt kohvi, võid ärgata järgmisel hommikul samasuguses pohmeluses nagu oleksid joonud liiga palju alkoholi.

Palju kohvi joovad inimesed kannatavad sageli südamekloppimise, käte värisemise ja peavalu tõttu. Asjatundjate arvates see on tõenäoliselt kohvis leiduva ergutava narkootilise aine, kofeiini mõjutus.

Kui palju on liiga? küsitakse. See oleneb inimesest. Üks naine, kes jõi 15—18 tassi päevas sai palaviku ja sellest arenes influentsa, mis kestis kuus kuud.

Ta lahjus tugevalt, ei saanud magada ja ärritus kergesti.

Arst määritles ta kohvijoomise kolmele tassile päevas.

Maailma suurim kohvijoojate maa on Ameerika Ühendriigid, kus on tehtud palju sellekohaseid uurimusi ja üks neist näitab, et ameerika kodused perenaised joovad alarmeerivalt palju. Paljud neist peavad üht pikka kohviaega hommikust õhtuni. Kui neid „suuri joojaid" lähemalt uuriti, märgati, et suure kofeiinikasutamise tõttu olid and väga ärritatud ja abielumeestel oli „raske nendega hakkama saada". Kohvist olenevad naised näitasid, et väikelapsed viisid nad **„vaost välja".**

Paljud inimesed **usuvad**, ekslikult, et kohvi aitab neid alkoholiuimast **klaarida.**

Lääne-Saksamaal tehtud katsed näitavad, et kohvi võib isegi lisada joobumuse astet.

Katse tehti 18 mehega, kellele kõigile anti sama võrra alkoholi. Osale joodeti siis kohvi ja nende vere alkoholiprotsent tõdeti olevat märgatavalt kõrgem. Saksa uurijate arvates oli tulemus tingitud kofeiini mõjutusest, soojeneva joogi tõttu imas vereringesse veelgi alkoholi.

Kui esimesed kohvikud Inglismaal 16. sajandil avati, põhjustasid need peagu rahutuse. Meeste hulgas saavutasid need peagi suure soosingu, aga naised halvustasid neid. Et sulgeda kohvikud, kirjutatasid naised alla sellekohasele märgukirjale ja põhjendasid oma nõudmist, et **kohvijoomise** tõttu sündivus vähenevat.

Sellest ajast on pärit ka mitmed alusetud uskumused kohvist. Mõnede arvates oli kohvi kõigi haiguste vastu. Teised uskusid, et kui kohvi juua piimaga, siis see põhjustab pidalitõbe.

Türklased on tõenäoliselt maailma peenemaitselisemad kohvijoojad.

Türklaste kohvi on kange ja paks ja selle tegemise juhises öeldakse, et „kohvi peab olema must kui kurat, kuum kui põrgu, puhas kui ingel ja magus kui armastus". Kaua aega võis türgi naine saada lahutuse oma mehest sel põhjusel, et mees oli jätnud oma naise ilma kohvita. Kõik aga siiski ei armastanud kohvi ja nimetasid seda „pahaks joogiks". Muistne araabia vürst ähvardas tappa iga oma alama, keda tabati kohvi joomiselt.

Praegused naised joovad rohkem kui mehed, aga mehed panevad rohkem rõhku kohvi sordile.

Tänapäeva koheselt valmis, „instant"-kohvi suur tarbimine on põhjustatud sellest, et selle valmistamine on hõlbus: lusikatäis kohvijahu ja peale kuuma vett.

Vähemalt anglosaksi maailmas joovad seitse inimest kümnest seda kohvisorti.

18. sajandi apteek Paides

„Rahva Hääles" kirjutab Tiiu Saarist Paide Koduloomuuseumist, kus muuseas on säilinud ka palju Paide vana apteegi sisustusest:

„Paide apteegi asutas 1769 apteeker Johann Joseph Meckin. 1826 läks apteek Braschede kätte, kellest mitmed paistsid silma ärksa tegevusega ka muul alal. Näiteks Franz Rudolf Brasche oli 1858 üks Paide linnaraamatukogu asutajaid, Oskar Brasche asutas Balti Stenograafiaühingu ja oli Paide jalgrattasõitjate ühingu aseesimees.

Tema eestvedamisel loodi 1904. Järvamaa Muinasasjade Alalhoidmise Selts ning aasta hiljem pandi alus Paide Koduloomuuseumile.

1912 kinkis ta muuseumile 18. sajandist pärit apteegi sisustuse.

Vana apteegi kogus on ligi 200 rohupudelit ja -purki, millest osades on säilinud isegi rohud. Enamikul omapärase kujuga purkidel-pudelitel näeme ka ladinakeelseid rohunimetusi. Farmatseutide arvates oli siin küllalt palju ravimeid, mis tol ajal enamikusse kohalikesse apteekidesse polnud veel jõudnud.

Kuid samas leiame ka niisuguseid „rohtusid", mille raviomadustesse tänapäeva inimene vaevalt usub.

Näiteks „musta ronga rohi", mis pidi aitama kõigi sääraste tõvede vastu, mille tarvis pärisravimeid polnud.

Tegelikult kujutas see endast vaid põletatud ja jahvatatud rongakonte.

Üldiselt aga sobiks selle kogu läbitöötamine ja teaduslik kirjeldamine kenasti mõne tulevase farmatseudi meditsiiniajalooliseks uurimistööks. On ju siin säilinud peale pudelite-purkide ka muu apteegivarustus ja -sisustus ning seda polegi nii vähe. Alles on peaaegu kõik riiulitest-laudadest kuni kolbide, uhmrite, statiivide ja kaaludeni, on tina- ja portselannõusid **ning suur marmorist uhmrinuigi.**

Peale esemete on säilinud kümme retseptuuriraamatut ja teadusliku läbitöötamist vajav farma-**kognostiline kogu.**

Viimane sisaldab herbaarmaterjali enam kui 200 taimeliigist, mida Paide apteegis droogidena kasutati.

Kuidas nägi välja ehtne vanaaegne apteek, seda võib igaüks oma silmaga näha Paide muuseumi põhiekspositsioonis."

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

wintario

9. juulil peetud Wintario loterii loosimisel langesid 100.000-dollarilised peavõidud pileteile nr. 271715. $25.000 nr-d 784248, 296583, 499760 ja 133269. $1000 — 97173, $100 — 2111, $10 — 732 ja tasuta piletiraamat — 42.

Samal loosimisel tõmmati välja veel suurel hulgal preemiavõite, mis langesid viimasel kolmel nädalal müüdud piletite juures olevate kupongide numbreile.

Wintario on jälle kasutusele võtnud kunagise half back süsteemi, mille järele vanu Wintario pileteid saab kuni $2.00 ulatuses kasutada elavate meelelahutusalade pääsmete ostuks ja $100 broshüüritud raamatute ostmisel, kusjuures arvestatakse pool pileti hinnast, s.o. 50 centi iga pileti eest. See kehtib pileteile, mis on välja antud 18. juuni ja 31. detsembri vahel.

Riin Rivanool

2000

Kaks on minu õnnenumber juba sellepärast, et mu sünnipäev on teisel kuupäeval ja pisikesest peast oli see üks oodatud päev kingitustega. Selline päev juba iseendast on õnn, eks ole!

Nüüd sünnipäevad enam ei rõõmusta — iga tähtpäev toob ka uue ja üsna soovimatu aastakese turjale, aga õnnearv on vanade harjumuste kohaselt ikkagi kaks. Või ka neli. Neli sellepärast, et see on kaks korda kaks ja nõndasi siis kahekordne õnn. Vanasti, kui korv- ja võrkpallimängija olin, oli mu võistluspluusidele suurelt peale õmmeldud alati number neli.

Nüüd aga tuleb see lugu, miks ma sellest õnnearvust üldse juttu tegin.

Terve eluaja olen ma panka raha kogunud. Kogunud ja kulutanud, kuni see nüüd juba pikemat aega on olnud $2000.—. Kuna kaks on minu õnnearv, siis ma kohe tundsin, et selle punkti peale see jääma peabki ja see on rikka inimese tunnus ning las olla sedaviisi.

Mõletan, et kui me enam kui 30 aastat tagasi siia maale saabusime, siis oli meil kogu perekonna peale ka $2000.— raha, selle arvel tundsime me tol korral endid väga kindlaina ja arutasime:

„Kui mingit tööd ei leia, ega me siis nälga ikkagi ei jää, selle rahaga saame oma neljaliikmelise perega kaks aastat ilusasti ära elatud."

Muidugi, see oli tol ajal, praegu saaks sellega vaevalt veel . . .

Nüüd siis see minu $2000.— oli sedasi juba kauemat aega seisnud. Kenad protsendid said alati ära kulutatud ja mõte hakkas kiusama, et mis sestki rahast seal enam ikka hoida, parem midagi mõistlikku ja huvitavat sellega ette võtta.

Kutsusingi siis oma perekonnanõukogu kokku, et läbi arutada, mida oma kahetuhandelise õnnerahaga ärateha saaks.

„Selle raha eest saaksid mulle osta toreda pealistumisega muruniitja. Uut muidugi nii väikese raha eest ei saa, aga võiksid osta päris kena pruugitud masina, mis on restaureeritud, renoveeritud, rekonstrueeritud ja remonteeritud ja selle eest oleksid sa edaspidi ja alati minu kõige kallim külaline mu uue kodu alatiselt hästipügatud murul," tegi ettepaneku Margus, see noorim võsu.

„Ah mis, selle raha eest võiksid kinkida mulle põllutäie heinaseemet, seda kõige kallimat, mis õitseb ja lõhnab pärast kui mesi. Tead, mitte üksi mina, vaid iga mesilind kiidaks sind, iga tilluke koolibri ehk humming-bird tänaks sind selle eest brr-brr-brr ja mu põldude magus lõhn kõditaks su nina, nagu kõige kallim nektar," leidis poistest vanim, kes on potipõllumees peale kõige muu.

Tibu, see ainuke tütar, aga kõneles nii:

„Sa tead ju seda uut lõbustusparki nimega Wonderland, meie keegi pole seal veel käinud ja selle külastamiseks miinimumkulu olevat $50.— inimese pealt. Mõtle nüüd, kui teeksid ühe perekondliku peo ja viiksid meid kõiki Wonderlandi. Meie sugulaharuliikmeid siin linnas on 15, peale muu saaksid pargi restoranis toreda sööma-aja ja igasugused sõidud ja lõbustused meile kõigile kinni maksta. Saaks sellest tore mälestus igaühele. Mälestus ühest võrratust päevast ja terake kohvikuraha sulle omale jääks veel järelegi."

Head mõtted, ilusad mõtted, aga Aadama soovid olid veel ärakuulamata.

„Teeme sellega parem ühe kena reisi kahekesi!" Nõnda tema ütles. Lihtne ja selge, aga targemate silmis ebarealistlik sest missugust reisi kahele saaks tänapäeval teha $2000.— eest? Ja Aadam lisas:

„Pärast reisi võtad kätte sulepea, kirjutad sellest, annad trükkimiseks ja saad½% sõiduraha tagasi . . ." Aga seegi ei aitaks.

Kui on nii palju ilusaid soove ja täita saad ainult ühe, siis paratamatult hakkad ise ja omaenda viisil ka veel mõtlema ja tuled muidugi välja hoopis uue ettepanekuga:

„Teate mis, kaks on minu õnnearv, raha on 2000 dollarit ja aastal 2000 ostan tervele suguharule selle eest mitmed pudelid shampust. Joome uue sajandi terviseks ja pühitseme! Aasta 2000 . . ." aga siis ma nägin, kuis Aadama nägu muutus ilmutusrikkaks ja ta etteheitvast pilgust sain aru, et ta oma vaimusilmas nägi tervet rida kirste surnuaia poole veeremas juba ammuilma enne seda tähtpäeva. Ta ei öelnud midagi, aga ma teadsin; teadsin, et olin tähtpäeva viinud liiga kaugele ja õnnearv ei tähenda ju elu reaalsuse ees midagi.

Lapsed aga panid selle ettepaneku peale suure laginaga naerma ja seletasid läbisegi:

„Pühitseda ju võib, aga tead, ema, aastal 2000 sa selle eest enam shampust ei saa! Hea, kui saad igaühele tassi kohvi ja lastele topsikutäie coca-colat ja suguvõsagi on selleks ajaks nii suur, et . . ."

Muidugi, nemad nägid asja oma pilguga. Aasta 2000 on alles nii kaugel.

Ja ma ikkagi ei oska otsustada, mida oma õnnearvu ja kahetuhande dollariga peale hakata. Soovitused on ülimalt teretulnud!

Puuvilja kärbes kahjustab

WASHINGTON — USA valitsus on otsustanud määrata karanteeni aja neile produktidele, mis on rikutud Californias Mediterranean puuviljakärbeste poolt. Lähemaid teateid ei ole veel, kuidas seda tehakse, sest California annab suurima osa Põhja-Ameerikale puu- ja juurviljast, mille seisma panek tekitaks suuri raskusi. Mediterranean puuviljakärbes atakeerib umbes 200 sorti puu- ja juurvilju, munedes oma munad nende pinnale. Praegu tehakse eeltöid ja otsitakse vahendeid nende kärbeste hävitamiseks. Kahjustatud puu- ja juurviljade hulgas on sibulad, persikud, pipar, mais, kirsid ja kantaluubid.

Sajad said surma suguharude vahelisel võitlusel

WULENSI — Kõrtsikakluses oli säde, mis süütas suguharude vahelise võitluse Gaana põhjaosas, kus sajad inimesed said surma ja 20.000 inimest tehti kodutuiks. Konkomba suguharu sõdurid tormasid 21. juuni hommikul koidu ajal nanumba suguharu maa-alale, tappes neist üle 500 püsside, nooltega ja põletades nende kodud. Lõpuks kutsuti kohale politsei ja sõjavägi, kes lõpetasid kaks päeva hiljem võitluse. Pahandus sai alguse aprilli lõpul õllebaaris kahe mehe vahel, üks nanumba, teine konkomba suguharust ja põhjuseks oli olnud naine.